

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

2
КЛАС

Частина 2

Інтегрований курс

Ганна Остапенко

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

Підручник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ • Світич • 2019

УДК 811.161.2:821(075.2)
О 76

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2019 р. № 407)

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Редакційна колегія:

Ольга Волощенко, Олександра Козак, Оксана Луцківська, Роман Шиян

За типовою освітньою програмою Нової української школи,
розробленою під керівництвом Р. Б. Шияна

Умовні позначення

— попрацюйте в парах

— попрацюйте в групах

— попрацюйте всім класом

— пограйте разом в "Ігротеці"

— уточніть значення виділеного
слова у "Тлумачку"

Остапенко Г. С.

О 76 Українська мова та читання : підруч. для 2 кл. закл.
загал. серед. освіти (у 2-х част.). Ч. 2 / Г. С. Остапенко. —
К. : Світич, 2019. — 128 с. : іл.

ISBN 978-966-8506-29-1

УДК 811.161.2:821(075.2)

Безоплатні додаткові матеріали та методичний
супровід — на сайті svitdovkola.org/um2

Консультації за телефоном 067 504 5022

ISBN 978-966-8506-29-1

© Остапенко Г. С., 2019
© Видавництво "Світич", 2019

ДО ЗМІСТУ

Раді бачити тебе знову!

Читася

На тебе чекають найцікавіші
казки, оповідання, вірші та статті.
Читай та пізнавай!

Мовознай

Медіаша

Разом зі мною ти відкриватимеш
секрети української мови!

Отримуй та передавай інформацію по-сучасному.
Я приготувала для тебе плакати, відеоролики,
презентації, мультфільми та ще чимало цікавинок.

Хочеш говорити українською
без помилок? Звертайся до мене.

Чистомовик

Я допомагаю порозумітися у різних ситуаціях і знайти
слова, які не образять, а надихнуть чи заспокоять.

Дружисловик

Маєш ідеї для нових сторінок
своїєї книжки? Надихайся!

Пишеш

Попереду нові вистави
та оплески захоплених глядачів.

Режисерка

Цікавого навчання!

Що насправді цінне?

1. Прочитай початок литовської народної казки про багату і бідну родини.

Три колоски

Жив собі в одному селі заможний селянин. Якось узимку дружина й каже йому:

- Покладемо на дах три колоски для горобців!
- Не такий уже я багатий, щоб стільки зерна якимось горобцям викидати!

Стали у багатій хаті пекти та варити, тільки горобцям, що по даху стрибали, не дісталось жодної крихти. Покружляли вони над хатою, та й полетіли геть. Раптом дивляться, а на даху бідної хатини, всім вітрам відкритої, приготовано їм щедре частування – три колоски стиглого жита. Зраділи горобці, стали дзьобати!

Почули в бідній хаті гороб'ячу метушню. Зітхнула господиня:

- Добре тим горобцям, а в нас у печі нічого немає і на столі не густо...

Засміявся бідняк:

- Збирай-но, люба, дітей, нехай підуть до села та куплять нам хліба і глечик молока. Зберіг я трохи грошенят! Буде й у нас вечерея – не гірша, ніж у горобців!

Зраділи брат із сестрою:

- Підемо! Підемо! Гостинців принесемо!

2. Чи здивувало тебе щось у цьому уривку?
3. Що було найціннішим для кожної родини?
4. Запиши матеріальні та духовні цінності у різні стовпчики.

гроші	чуйність	дорогий одяг	
		машина	чесність
доброзичливість			коштовності

5. Чи могла б ця казка бути українською, французькою? Обґрунтуй свою думку. Чи траплялися тобі схожі казки різних народів? Про що це свідчить?

6. Змініть деякі деталі в казці так, щоб вона стала африканською або ескімоською.
7. Знайди в тексті антоніми до поданих слів та запиши їх парами. Назви серед них іменники, прикметники, дієслова.

Бідний — ..., *заплакав* — ..., *Багатий* — ...

8. Знайдіть у тексті синонім до слова "багатий". Скільки ще синонімів ви зможете дібрати до нього? А до слова "бідний"? До якого більше? Запишіть усі.

9. Яке продовження може бути в казки?

10. Чи підгодовуєте ви пташок узимку? Чому? Дізнайтеся з інтернету, чим можна частувати різних птахів, зробіть пам'ятку і почеп'ять біля годівнички на шкільному подвір'ї.

- 11.** Дізнайся з продовження казки "Три колоски", кого зустріли діти дорогою додому.

Купили діти чотири свіжі хлібини та молока глечик і додому лісом пішли. Раптом назустріч їм вовк. Пащу розкрив та виє. Не злякався братик, замахнувся палицею, а вовк раптом так жалібно:

— У-у-у, яка лю-у-ута холоднеча, моїм діткам зовсім нема чого їсти! Пропадуть вони з голоду-у-у!

Шкода́ стало сестричці вовка з вовченятами:

— Немає у нас нічого, крім хліба, віддамо дві хлібини!

Хлопчик дав вовкові хліба, а той завиляв хвостом:

— Довіку не забуду вашої доброти!

Пішли діти далі. Раптом чують: хтось позаду важко йде за ними. Величезний ведмідь! Ще й гарчить:

— Мор-р-роз, мор-р-роз! Р-р-річки замер-р-рзли!.. А ведмежата плачуть, пити пр-р-росять!

Озався хлопчик:

— Дамо тобі молока, напоїш ведмежат, щоби спали у барлогу до самої весни!

Ведмідь уже своє відерце підставляє. Відлили йому діти молока, та й пішли далі. Раптом шум над головами. Це сова налітає, крилами махає і кричить:

— Віддайте мені хліб! Віддайте молоко!

Розчепірила сова гострі кігті, так і хоче здобич схопити. Замахнувся хлопчик палицею:

— Начувайся, розбійнице!

Довелося сові забиратися геть.

- 12.** Як вважаєш, чи правильно вчинили діти з бідної родини, роздаючи їжу звірам? Чому хлопчик відмовив сові?

- 13.** Вибери два варіанти або запропонуй свій, як ввічливо попросити, щоб з тобою поділилися.

— Я хочу цю цукерку.

— Дай мені бублик.

— Налий мені, будь ласка, соку.

— Чи можеш поділитися зі мною?

- 14.** Обери з уривка одне речення, яке ти хочеш доповнити прикметниками. Запиши і прочитай напарникові/напарниці розширену версію. Проаналізуйте, як змінюються речення від додавання прикметників.

Розрізняй і правильно наголошуй слова.

Шко́да — збитки, втрати.

Лісові пожежі завдають шко́ди природі.

Шкода́ — прикро, жаль (про почуття жалю, співчуття або небажання віддавати щось).

Мені шкода́ лісових мешканців, які постраждали від пожежі.

- 15.** Склади речення зі словами "шко́да" і "шкода́". Пригадай, як називають слова, які пишуться однаково, а вимовляються по-різному.

- 16.** Тобі цікаво, як змінилося життя двох родин?
Прочитай закінчення казки "Три колоски".

Ось діти до хати прийшли і з батьками, помолившись Богу, сіли за стіл. А тут диво – скільки батько від хлібини не відрізає, а хлібина цілою лишається! Стала мати молоко розливати, а молока в глечики не убуває!

Назавтра взялися господарі до праці. За що не беруться – все у них виходить добре. Де не було нічого, там стало багато. Що за дивина?

А у багатого селянина справи погіршали. Пішла його жінка до сусідів дізнатися, чому в них усе в хаті добре. Повернулася та й розповідає:

– Хто не зайде до них у двір, того вони радо приймають, за стіл садять. Бездомного собаку та й того нагоднують. І завжди від щирого серця...

Здивувався господар:

– Дивно! Щось не чув я, щоб багатіли від того, що роздають. Гаразд,

перевіримо: візьми цілу хлібину і віддай її жебракам при дорозі. Та скажи їм, щоб забиралися геть звідси!

– Ні, не допоможе це... Треба від щирого серця...

Забурчав чоловік:

– Мало того, що своє віддаєш, так ще й від щирого серця. Добре, дай, але лише за умови, що відпрацюють.

Але жінка не відступає:

– Ні, якщо вже давати, то без будь-яких умов.

Замислився чоловік, похитав головою та й каже:

– Дивно це мені чути! Але спробуймо. Візьми-но три колоски та поклади на дах для горобців.

- 17.** Як гадаєш, чи вдасться колишнім багатіям навчитися дбати про інших від щирого серця? Що означає цей вислів? Чи відчуваєш ти різницю, коли тобі щось пропонують від щирого серця, а коли тому, що так заведено?

- 18.** Порівняйте життя родин на початку казки і в кінці. Що змінилося? Чи була щасливою багата родина без духовних цінностей? А бідна без матеріальних?

- 19.** Запиши в зошит, які цінності важливі для тебе. Чи є серед записаних слів синоніми?

- 20.** Як ти вважаєш, яка головна думка цієї казки? Добери влучне прислів'я, що підтверджує її.

☀ Хто багатий, той не любить дати.

☀ Багатство – вода: прийшла і пішла.

☀ Багатий бідного не знає.

☀ Гроші йдуть до багатого, а злидні до бідного.

- 21.** Випиши з тексту всі слова зі знаком м'якшення. Згадай, що він позначає.

— Літери бавляться!

Прочитай кожне слово спочатку зліва направо, потім навпаки – справа наліво. Що ти помітив/помітила?

Дід, біб, **кок**, око, **корок**, радар, потоп.

Слова або фрази, які однаково читаються в обох напрямках, називаються **паліндрóми**.

Цінуймо те, що маємо

1. Прочитай статтю з науково-популярного журналу для дітей "Колосок".

Планета – наша цінність!

XXI століття – цікавий час, коли досягнення людства сягнули неймовірних вершин. Але водночас стало зрозуміло, що **ресурси**, якими користується **цивілізація**, можуть швидко вичерпатися.

НАШІ БАГАТСТВА

Родючі ґрунти

Пальне

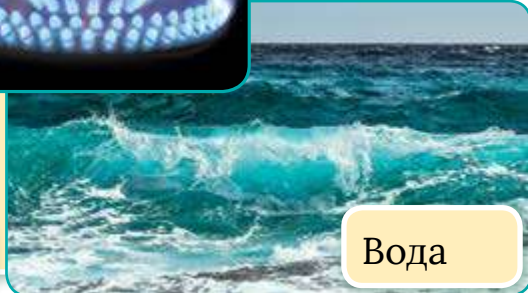
Повітря

Рослини та тварини

Вода

Збережімо від забруднення наші багатства! Використовуймо ресурси ощадливо! Від нас залежить, яке майбутнє чекає планету – щасливий світ прогресу чи занепад цивілізації.

2. Які незрозумілі слова трапилися тобі в тексті? Чи вдалося тобі здогадатися, що вони означають? Перевір свої припущення у "Тлумачку".

3. Яка інформація в статті була для тебе новою? Про що цікаво дізнатися більше? Як це можна зробити?

4. Переглянь відео:
svitdovkola.org/um2/media14

Які почуття викликало в тебе побачене? Як досягнули такого ефекту автори медіапродукту?

5. Обери один з природних ресурсів та поміркуй, як ви можете оберігати його. Сформулюйте 2-3 поради на щодень і зробіть плакат.
6. Знайди в тексті статті слова з двох-трьох літер та випиши їх у зошит. Поміркуй, що вони означають. Чи до всіх з них можна поставити запитання? Чи можна прибрати їх із тексту?

Службові слова не називають предмети, дії чи ознаки, не відповідають на запитання, а призначені, щоб з'єднувати частини речення або слова між собою.

Сич **із** совою сидять **під** горою,
а снігурі сидять **на** горі.

7. Чи всі виписані тобою слова – службові? Підкресли лише їх.
8. Встав у речення пропущені службові слова, скориставшись підказками. Запиши речення в зошит.

Дбайте ... природу! Викидайте сміття ... сміттєві баки, собі ... ноги, ... траву водойми.

Слова-підказки: а, на, не, під, про, у, чи, у.

9. Спробуй здогадатися за заголовком, про що йтиметься у казці Олени Кукуєвицької. Прочитай початок твору.

Казка про пінгвіна, який хотів літати

Пінгвін Пінні жив у зоопарку, у великому вольєрі з басейном. Цілими днями він пірнав, плавав та фотографувався з відвідувачами. Якось до Пінні навідався горобець і сказав:

– Що ж ти за птиця така, що літати не вмієш? Чому в тебе немає пір'я і крила такі кумедні?

Пінгвін здивувався, огледів себе та спробував злетіти. Нічого з того не вийшло.

– Може, ти і не птах зовсім, – цвірінькнув горобець та полетів геть.

Пінні вирішив порадитися із сусідами.

У вольєрі поряд жила кенгуру Кері.

– Привіт, сусідко! Може, ти мені поясниш, чому пінгвіни не літають?

– Вибач, Пінні! Скільки я бачила пінгвінів, вони завжди ходили, а не літали. І я не запитувала в них, чому.

Пішов пінгвін далі до клітки лисиці Луїзи:

– Скажи, будь ласка, чому я – птах, а літати не вмію?

– Запитай краще у лева. Він мудрий, цар звірів, все-таки, – порадила Луїза.

Попрямував наш пінгвін до лева Леона. Той вислухав Пінні та сказав:

– Гадаю, інші птахи зможуть порадити тобі, як бути.

10. Придумай кілька варіантів кінцівки казки.

11. Як варто поводитися, якщо тебе дратують? Вибери два варіанти або запропонуй свій.

- ☀ Подумати: “Я й справді такий”, і засмутитися.
- ☀ Не зважати на кривдника, вдавати, що його немає.
- ☀ Сказати нападнику: “Сам такий / сама така”.

12. Склади список персонажів казки й запиши його. Чи в усіх є імена? Яку закономірність ти помітив/помітила? Згадай, з якої літери пишуться імена.

13. Обери речення з тексту, яке ти продиктуєш своєму партнерові/партнерці по завданню. Хай він запише його, а потім перевірить, чи немає помилок.

14. Накресли в зошиті табличку та записуй у неї слова з тексту протягом 10 хвилин.

Іменники	Дієслова	Прикметники
пінгвін	жив	великому

Яких слів вдалося знайти найбільше? А найменше?

15. Дізнайся 5 цікавих фактів про життя пінгвінів. Пошукай відомості в енциклопедіях або в інтернеті. Щоб знайти інформацію в інтернеті, треба написати запит у пошуковик. Запиши в зошит слова, які ти набиратимеш у рядочку пошуку.

Наш театр

Розіграйте виставу в пальчиковому театрі!

Пригадайте початок "Казки про пінгвіна, який хотів літати" Олени Кукуєвицької та прочитайте її кінцівку.

Вирушив пінгвін на пошук птахів. Він пробіг повз вольєри зебр, ведмедів, оленів, вовків, антилоп, слонів... І нарешті побачив птахів! Це були страуси Сашко, Стефанія та їхні дітки. Пінні радо привітав їх і мовив:

– Друзі, я не вмію літати! Що робити?

Сашко усміхнувся:

– Ти такий не один. Ось ми, страуси, теж не літаємо, хоча і птахи. І нічого поганого й дивного в цьому немає. Ми всі створені різними, у кожного свій талант. Ось, наприклад, ви, пінгвіни, добре плаваєте. Ми, страуси, швидко бігаємо. Шпаки гарно співають, а павичі дивують своєю красою. І не має значення, які в тебе пір'я, дзьоб чи крила. Головне – вірити в себе і не соромитися бути самим собою.

Задоволений Пінні повернувся до свого вольєра, залюбки став плавати та пірнати.

А коли горобець знову прилетів покепкувати, повернувся до нього спиною.

- Об'єднайтеся в групи та розподіліть ролі. За бажання можете замінити деяких персонажів на тих звірів чи птахів, які вам більше до вподоби.

Як створити пальчикові ляльки

- Поклади пальчик на аркуш паперу та обведи його.
- Навколо контуру пальчика намалюй силует персонажа, виріж його, поклади на аркуш, обведи та виріж удруге. Матимеш дві однакові фігури.
- Намасти клеєм краї вирізаних фігур та склей їх так, щоб унизу утворилася кишенька для пальчика.
- Намалюй очі, ніс, рот та інші деталі. Розфарбуй ляльку.

- Проведіть репетицію. Не читайте репліки персонажів з підручника, а переказуйте їх своїми словами. Поміркуйте над інтонацією, спробуйте кілька різних відтінків і порадьтеся, який з них краще передає настрій та характер персонажа.
- Запросіть на прем'єру глядачів.
- Після вистави знову зберіться командою та обговоріть, як усе відбувалося. Чи хвилювалися під час виступу? Чи все вдалося показати так, як планувалося? Можливо, хтось розгубився? Як удалося вийти з цієї ситуації?
- Подякуйте одне одному за спільну роботу.

Зимуємо — не нудьгуємо

1. Прочитай жартівливий вірш.

Іди, іди, снігу

Щука-риба у Дніпрі
визира з-за криги.
Щука-риба із Дніпра:
“Іди, іди, снігу”.

Щука-риба у Дніпрі —
срібний хвіст-хвостиче.
Щука-риба визира
вище, вище, вище.

Щука-риба у Дніпрі
хлюп-і-хлюп з-під криги:
“Іди, іди, снігу,
іди, іди, снігу!”.

Оксана Луцевська

2. Чим цей вірш схожий на народну закличку? Які заклички ти знаєш?
3. Які слова у вірші допомагають почути шум снігопаду? Згадай, що в українській мові буква “Щ” позначає два звуки. Прочитай слова з буквою “Щ” уголос. Запиши звукові схеми цих слів у зошит.

Пригадай, як записують звукові схеми слів

Голосний звук позначають кружечком •.

Твердий приголосний звук — однією рисою —.

М'який приголосний звук — двома рисками =.

Наголос передають знаком ˊ.

Склади розмежовують вертикальною рисою.

Діти = ˊ — •, щипати — — • — ˊ — •.

4. Знайди у вірші, як кличуть сніг.

В українській мові кличуть не так, як називають.
Зверни увагу на форму слів-звертань.

Це — Олесь. Це — Марія
Павлівна. Це — Надійка.

Олесю, Маріє Павлівно,
Надійко, йдіть-но сюди!

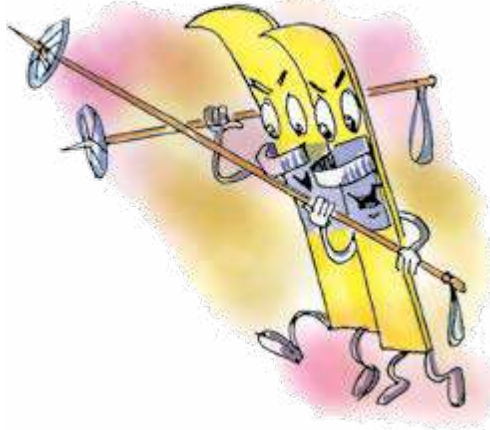
5. Потренуйтеся гукати одне одного.
6. Придумайте і запишіть заклички. Які рими можна використати, звертаючись до снігу чи завірюхи?

Снігу — кригу, з роздігу...
Завірюхо — бурхо, сурхо...

7. Прочитай вірш і придумай для нього іншу назву.

Хижі лижі

Дуже злі і дуже хижі
скреготять зубами лижі.
А оскільки їх аж дві,
всі від страху ледь живі.
Зокрема велосипед –
заховався під плед.
Тремтять ролики,
наче кролики.

Чорний кіт
з ляку зблід,
всі столи
утекли.

А чому це лижі хижі?
Бо вони стирчать у **хижі**
і марнують там свій вік,
бо безсніжний вдався рік.

Олеся Мамчич

8. Що тебе здивувало в цьому вірші? Чи ти уявив/уявила собі хижі лижі, тремтячі ролики, столи, що тікають? Придумай, хто ще міг злякатися і як саме.
9. Яким ще речам могла б зіпсувати настрій безсніжна зима? Опиши їхні емоції в той день, коли, нарешті, випаде сніг.

10. Знайди у вірші слово, яке має різні значення. Що воно означає у заголовку? А що – в кінці вірша? Воно називає ознаку чи предмет? Перевір значення слова у "Тлумачку".

Слова, які звучать і пишуться однаково, але мають різні значення, називаються **омоніми**.

Бал – оцінка, **бал** – вечір із танцями. **Злити** – викликати злість, **злити** – вилити рідину.

11. Прочитай речення та знайди в них омоніми. Запиши їхні звукові схеми.

Поверни шию, я тобі шапку шию.

Один, два, три – бери ганчірку й підлогу три.

12. Які два значення має кожне із записаних слів? Складіть з ними речення.

Сади, ходи, дати, коса, місяць.

13. Придумайте свої жартівливі твори, погравши разом у гру "Казки-небилиці" з "Ігротеки" (с.120).

Вживай службові слова правильно.

Іти по когось, щось – щоб принести, придбати щось, покликати когось.

Іти за кимось, чимось – позаду когось, уздовж чогось.

- Випав сніг. Треба йти в комору ~~за санчатами~~ ^{по санчата}!
- Іди за мною, я покажу дорогу!

- 14.** Спробуй здогадатися з назви твору Катерини Сад, чи вдалою була ідея. Чому в одному зі слів з'явилися додаткові літери? Чому саме стільки?

Ідея на мільйон

Одна далека ферма залишилася без господаря. І з нею осамотіла зграйка качок.

- Скоро зима.
- Голодно нам тут буде...
- Треба знайти нове житло!

Рахуючи осінні хмари, качки міркували, як їм жити далі. Раптом їх осяяло!

– Навчимося писати і почепимо оголошення!

– А що ми напишемо?

– Візьмемо клаптик тканини і напишемо: “Класні качки шукають господаря”.

Качки перевели багато чорничного чорнила. Але їм так і не вдалося записати жодної літери. Вони заляпали відбитками лап весь клаптик тканини.

Неподалік чалапав їжак і натрапив на цей клаптик з відбитками.

– От би мені таку гарнюню ковдрочку! – сказав їжак. – А давайте так: я вам яблука, а ви мені – тканину з візерунком?

Качки дуже зраділи:

– Ура! Ми виміняємо наші малюнки на їжу!

Їжак похвалився качиним малюнком у лісі, тоді купа звірів захотіла такий і собі.

– Приходьте всі! Ми відкрили друкарню, – оголосили качки.

За місяць качки мали вже стільки їжі, що вистачило на всю зиму. Зима була довгою, і вони, врешті, навчилися писати.

- 15.** Який настрій був у качок на початку твору? Чи впали вони у розпач? Яка невдача могла змусити їх засумувати? Як птахи поставилися до неї?

- 16.** Чи можна назвати качок безтурботними? А підприємливими, жадібними, завбачливими, життєрадісними, наполегливими? Доведи свою думку.

- 17.** Чи бувають у тебе “ідеї на мільйон”? Розкажи.

- 18.** Випиши з тексту 3 чи 5 трискладових слів і розділи їх для переносу.

- 19.** Запиши в зошит речення, вставивши пропущені службові слова.

Качки міркують, їм жити далі.

Їжак натрапив на клаптик тканини з візерунками.

- 20.** Оберіть і виконайте одне із завдань.

- Знайдіть у казці текст оголошення. Допоможіть качкам написати оголошення про їхню друкарню.
- Намалюйте комікс за сюжетом казки. Вирішіть, скільки буде кадрів. Які репліки треба написати? Хто малюватиме кожен кадр? Готову роботу презентуйте в класі.

Моя книжка

Час робити нові сторінки для книжки про тебе!

Зимові спогади

- Згадай, чим тебе потішила ця зима. Можливо, сніжною, морозяною погодою та розвагами надворі? Чи знайомствами з новими друзями, персонажами книжок чи мультфільмів? Незабутнім святкуванням Нового року чи Різдва?
- Запиши найяскравіший спогад на аркуші в косу лінію. Перевір, чи все правильно.
- Можливо, тобі захочеться змінити або дописати деякі слова, додати більше інформації або гарні порівняння та прикметники. Це — чудово! Автори текстів завжди поліпшують їх, тобто редагують.

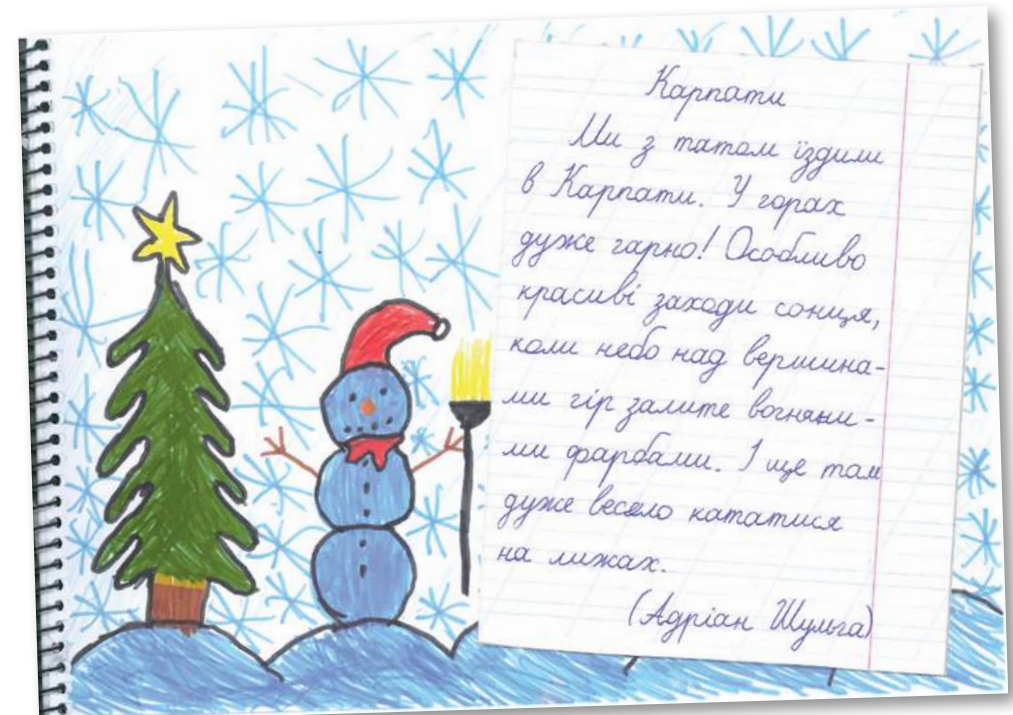
Як редагувати текст?

- Закресли слова, які хочеш замінити, а зверху напиши нові.
- Якщо хочеш додати слово або кілька, напиши їх на полі аркуша та познач стрілочкою місце, де вони мали б бути.
- Після редагування подивися на свій аркуш. Якщо він здається тобі неохайним, перепиши текст начисто.
- Краще робити перерви між написанням тексту, редагуванням та переписуванням.

Як оформити сторінку спогадів про зиму

- Зроби “зимову” рамочку по краю аркуша, обирай холодні кольори: синій, блакитний, бірюзовий, фіолетовий тощо.
- Додай малюнок або фото.
- Виріж зображення, які ілюструють твій текст, зі старих журналів чи листівок, рекламних буклетів, гарного обгорткового паперу і наклеї на сторінку.
- Зроби “зимові” літери для заголовків.
- Прикрась сторінку сніжинками, бурульками, сніговиками або іншими елементами, які стосуються теми твого твору.

Мої бажання та обов'язки

1. Спробуй здогадатися за назвою оповідання Анатолія Григорука, про що воно. Чи ти мріяв/мріяла колись про те, щоб мати чарівну паличку? Що тобі хотілося загадати? Прочитай початок оповідання.

Чарівна паличка

Тато, весь зосереджений, сидів за комп'ютером. Мама, вочевидь, надовго пішла до супермаркету. А Христинці самій так нудно, хоч плач.

- Тату, – просить Христинка, – пограйся зі мною.
- Ніколи мені, – буркає тато. – Бачиш, я зайнятий.

– Ну, хоч трішки, хоч крапельночку, – не відстає донька. – Ти ж обіцяв почитати мені про Котигорошка.

– Потім. Зачекай ще трохи.

– Я вже он скільки чекаю.

– А ти не бий байдики. Поприбери свої іграшки. А то по всій хаті розкидані – ногою ступити нікуди. Вазон полий, он земля в ньому геть пересохла. На місце **ослінчик** постав. Та й причесати тобі не завадило б. Ходиш розтріпуюлю, як Пеппі Довгапанчоха.

Христинка ображено надула губи. Сіла на диван і демонстративно відвернулася до стіни.

– О, яка ти пані ображальська! – дещо винувато мовив тато. – Вибач, я не хотів тебе образити.

Він дістав з шухляди стола вдвічі довший і вдвічі грубший проти звичайних олівець з написом “Сувенір”, простяг Христинці й, весело підморгнувши, сказав:

– Ось тобі чарівна паличка. Дарую назовсім. Можеш гратися нею, скільки тобі заманеться.

– А вона й справді чарівна? – недовірливо запитала Христинка.

– Авжеж. Досить тричі доторкнутися нею до когось – і твоє бажання здійсниться.

2. Чи доводилося тобі бувати на місці Христинки? Що ти тоді відчував/відчувала?

3. Складіть список з 5 або більше справ, які можна робити, поки дорослі зайняті.

4. Знайди в тексті фразеологізм. Спробуй здогадатися, що він означає. Перевір своє припущення, запитавши в однокласників, у дорослих чи скориставшись фразеологічним словником. Перепиши речення з фразеологізмом у зошит.

5. Вибери серед поданих висловів синоніми та антоніми до фразеологізму “бити байдики”.

Лежати лежнем. Не покладати рук. Гав ловити. Горобців лічити. Гнути спину.

6. Розкажіть одне одному ситуації, у яких можна було б вжити ці вислови. Поміркуйте, чи завжди погано бити байдики.

7. Як тато назвав доньку? Як відрізнити кумедне прізвисько від образливого?

8. Прочитай кінцівку оповідання "Чарівна паличка" Анатолія Григорука.

Христинка обережно взяла паличку, якусь мить постояла в задумі, відтак підійшла до тата, тричі вдарила його легенько по спині й проказала:

— Паличко, паличко, хай тато мені прочитає!

Тато відхилився від комп'ютера, уважно глянув на Христинку, усміхнувся якійсь своїй потаємній думці й покірно розвів руками:

— О, як магічно подіяла на мене паличка! Мушу підкоритися її чарівній силі. Неси вже свою книжку.

Спочатку тато прочитав від початку до кінця всю казку про Котигорошка. Потім за повелінням чарівної палички возив Христинку на плечах по хаті. Ще й голосно іржав та вибрикував, як **баский** кінь. Після цього, знов-таки завдяки чарівній паличці, вони грали в піжмурки. А коли, награвшись, трохи перепочили, то вже тато взяв до рук чарівну паличку, тричі доторкнувся до Христинки й сказав:

— Хочу, щоб моя слухняна доня прибрала за собою іграшки!

Христинка думала, що після цих слів на неї теж якось незвичайно подіє чарівна сила. Але нічого такого не трапилося. Проте виходити з веселої гри їй не хотілося, тож вона старанно склала в шафу всі свої іграшки. Потім полила вазон. Поставила на місце ослінчик. І до приходу мами навіть встигла причесатися.

9. Яке враження справила на тебе кінцівка оповідання? Чи була вона для тебе несподіваною?

10. Які бажання загадали б твої батьки, коли б мали чарівну паличку?

11. Спробуй здогадатися, що означає прикметник, який описує тата-коня. Які слова в тексті підказують це? Перевір своє припущення у "Тлумачку".

12. Яка "чарівна сила" допомагає тобі виконувати домашні обов'язки?

13. Пригадай, що таке службові слова (с. 11). Знайди в тексті та прочитай речення з ними. Які ознаки допомагають впізнавати службові слова? Яких речень більше — зі службовими словами чи без них?

14. Обери речення з тексту, яке ти продиктуєш своєму партнерові/партнерці. Хай він/вона запише його, а потім перевірить, чи немає помилок.

15. Вибери українські слова та запиши їх у зошит. Склади з ними речення.

Шкаф, шафа, кровать, ліжко, лялька, кукла, ослін.

Обережно:
суржик!

Літери бавляться!

Прочитай фрази-паліндроми.

А мене нема.

Я несу гусеня.

Де помити мопед?

Козак з казок.

16. Розглянь сторінки щоденників, які використовують для планування своїх справ батьки Гліба.

Дата	Домашні справи	Робота	Гліб	Відпочинок
Пн 12.02	Закупка. Борщ ?	Відредагувати статтю "Коти в домі"	Басейн 17:30	Йога
Вт 13.02	Спекти пиріг до свята	Замовити фото до статті ✉	Допомогти з математикою	Кіно "Сторожова застава"
Ср 14.02	Закупка. Печеня	Виїзд на виставку котів	Малювання 18:30	Йога
Чт 15.02	Прання	Написати репортаж з виставки	Нагадати Денису про збори !	Зустріч з Олею ☕
Пт 16.02	Прасування		Малювання 18:30	Йога
Сб 17.02	Піца. 🍕 Генеральне прибирання		Басейн 10:00 ☀	
Нд 18.02	Закупка 🍏		Допомогти з математикою	Ковзанка

Понеділок, 12.02 День народження Матвія Івановича. Купити корм для кота.	Четвер, 15.02 Сплатити за квартиру. 19:00 Батьківські збори 1-Б клас (каб. 28).
Вівторок, 13.02 Купити Марині подарунок. Спортзала.	П'ятниця, 16.02 Полити квіти. Спортзала.
Середа, 14.02 ❤️ ❤️ ❤️ День Святого Валентина. Привітати Марину.	Субота, 17.02 Генеральне прибирання. Подзвонити мамі.
	Неділя, 18.02 Ковзанка.

17. Яку інформацію про дорослих можна дізнатися з цих щоденників? Як звати батьків Гліба? Де працює мама? Чи можна дізнатися про професію тата, чому? Які свята відзначатиме родина цього тижня? Як до них готуються? Які гуртки відвідує Гліб? Хто піде на батьківські збори? Куди сім'я збирається в неділю? Який домашній улюбленець у них є?
18. Чи легко знайти інформацію в цих щоденниках? Поміркуй, чому. Як записані повідомлення — коротко чи повними реченнями? Чи це зручно? Чому?
19. Склади план своїх справ на наступний тиждень. Завантаж сторінку для планування із сайту:
svitdovkola.org/um2/media15

Як впливає реклама

1. Розглянь варіанти вивісок для кав'ярні.

КАВ'ЯРНЯ

Кав'ярня

"Пальчики оближеш!"

Кав'ярня "Пальчики оближеш!"

У нас найсмачніші круасани, тістечка та десерти.

Ранкова акція із 7-ї до 8-ї ранку.
Кожна третя кава — безкоштовна.

2. До кав'ярні з якою вивіскою тобі більше хочеться зайти? Чому? Чи містять важливу інформацію слова, які додалися?

Реклама — повідомлення, які привертають увагу покупців, глядачів.

3. Де ти зазвичай бачиш рекламу? Які її види можна виокремити?

4. Порівняй два оголошення.

Банани

30 грн/кг

**Лише сьогодні! Лише у нас! Найсвіжіші,
 стиглі банани із самого серця Африки.**

29⁹⁰~~45⁰⁰~~

грн/кг

5. Яке з оголошень містить рекламу?

6. Якими словами описано банани? Доберіть прикметники для рекламних повідомлень про мотоцикл, сережки, книгу, сковорідку, гумачики. Запишіть їх у зошит.
7. Запиши в зошит речення, розділивши його на окремі слова. Скільки з них — службові?

Купуйте свіжі фрукти та овочі в нашому магазині.

8. Створіть рекламні повідомлення про будь-який товар чи послугу. Презентуйте свою роботу іншим групам. Відзначте вдалі знахідки.

9. Розглянь плакати й поміркуй, якої мети хотіли досягнути їх автори.

“Їзда впритул не вартує того, щоби розбитися. Тримайтеся від вантажівок на відстані”.
Рекламне агентство “Amélie Company”, США

“Тварина — як маленька дитина”.
Рекламне агентство “J&I Advertising”, Україна

“Збережи папір — збережи планету”.
Рекламне агентство “Saatchi & Saatchi”, Данія

“Глобальний рух на підтримку тварин: поліетиленові торбинки вбивають”.
Рекламне агентство “Duval Guillaume”, Бельгія

10. Які почуття виникли у тебе, коли розглядав/розглядала плакати? Що більше вплинуло на твої емоції, настрої, бажання — зображення чи текст? Чи погоджуєшся із закликами на плакатах? Чи збігаються твої особисті життєві цінності з тими, що пропагує ця реклама?

Соціальна реклама — інформація, спрямована на поширення загальнолюдських цінностей, яка не передбачає отримання прибутку.

11. Які бувають види соціальної реклами? Де її можна побачити або почути?
12. У чому особливість текстів на плакатах соціальної реклами? Що відрізняє їх від текстів комерційної реклами?

13. Створи плакат соціальної реклами на тему, яка вас найбільше хвилює.

Наш театр

Сьогодні театр перетворюється на кінотеатр!

Мультфільм у коробці

Підготуйте для кожної групи такі матеріали: • картонну коробку середнього розміру • дві дерев'яні палички (їх можна замінити картонними тубусами від фільми чи паперових рушників) • ножиці • лінійку • кольоровий папір • клей • скотч • фломастери або олівці • білий папір.

Створіть екран

- У широкій стінці картонної коробки виріжте великий прямокутник. Це буде екран.
- Зріжте задню стінку коробки, зробивши отвір, щоб можна було вставляти й змінювати кадри.
- На бічних стінках коробки, зверху й знизу, виріжте круглі отвори для паличок.
- Обклейте коробку кольоровим папером або розфарбуйте олівцями, фломастерами чи фарбами.

Підготуйте кадри для мультфільму

- Придумайте або пригадайте цікавий сюжет. Можна скористатися ідеями коміксів з підручника "Я досліджую світ" або з сайту:

svitdovkola.org/um2/media16

- На аркушах такого розміру, як екран, намалюйте кадри, відтворивши правильну послідовність розгортання подій. Робіть зображення великими та яскравими, без дрібних деталей, щоб глядачам було добре видно навіть здалеку.
- Послідовно склейте кадри мультфільму скотчем.
- Вставте палички в круглі отвори коробки.
- Приклейте нижній край останнього кадру мультфільму до нижньої палички. Акуратно прокрутіть її, намотайте весь ланцюжок малюнків на паличку, окрім першого. Перший малюнок приклейте до верхньої палички.

Влаштуйте прем'єру

- Прокручуйте верхню паличку й демонструйте свій фільм. Домовтеся, хто промовлятиме репліки персонажів. Додайте звукові ефекти — сміх, стукіт, шарудіння, рипіння. Завважте: у кінофільмах зазвичай ніхто не говорить слів автора.
- Після кіноперегляду подякуйте глядачам за увагу та запитайте, що їм найбільше сподобалося.

Бажання та дії

1. Прочитай початок казки англійського письменника Дональда Біссета (переклад Валерія Воробйова).

Що хочу — те й роблю!

Жив на світі дуже неслухняний король. Але ж він був королем, тому міг нікого не слухатися.

— Що хочу — те й роблю! — любив казати він.

Одного разу дружина короля подивилася у вікно й вигукнула:

— Погляньте, Ваша Величносте, як облізла огорожа навколо нашого палацу, час її пофарбувати! Треба негайно покликати малярів.

— Нізащо! — сказав король. — Я сам її пофарбую.

— Гадаю, малярі це зроблять краще, — заперечила королева.

— Ні, я! Що хочу — те й роблю!

Король узяв пензель, фарби, надів корону, червону королівську мантию та вийшов на вулицю.

Повз нього проходили люди, що йшли до крамниці або на роботу. Стрибали горобці, шукаючи крихти.

Король узявся до справи.

Незабаром йому винесли з палацу бутерброди. Король не звернув на них уваги й продовжував фарбувати. Він так захопився, що не помітив, як злодюжки-горобці подзьобали всі бутерброди.

Потім на вулицю вийшла королева і сказала:

— О, який же ви неслухняний король! Фарбувати

огорожу в ошатній мантиї! Адже ви її забрудните. Зачекайте, я принесу вам робочий халат.

— Нізащо! У мантиї мені більше подобається.

— Але ж ви її забрудните.

— Ну й нехай! Що хочу — те й роблю!

— Так, так, так, — сказала королева, — звичайно, що хочете, те й робите, звичайно. Ось ви й хочете надіти робочий халат. А може, ви хочете, щоб рука у вас стала довгою-предовгою, і тоді ви не забруднитеся фарбою?

— Добре, — сказав король, — тільки так не буває: захотів, щоб у тебе виросла рука, і вона відразу ж виросла. Втім, це не важливо. Зараз я зроблю перерву та піду до зоопарку. Головний доглядач обіцяв подарувати мені найкращого звіра.

Король відклав убик пензель і поїхав до зоопарку.

2. Що цей король робив не "по-королівськи"? Це добре чи погано? Які риси характеру треба мати, аби робити те, що хочеш, а не те, що від тебе очікують?
3. Чи потрапляв/потрапляла ти в ситуації, коли люди змушували тебе робити те, що ти не хочеш? Чи вдавалося відстояти свою позицію?
4. Скористайся схемою, щоб переказати початок казки тим, хто її не читав.

5. Прочитай продовження казки “Що хочу — те й роблю!” Дональда Біссета.

Король дійшов до станції метро, купив квиток і поїхав на ескалаторі вниз. Одну руку він тримав на перилах і, на свій подив, помітив, що поручні ескалатора рухаються трохи швидше, ніж сходи.

Коли підійшов поїзд, пасажери кинулися мерщій до вагонів. Кожному хотілося вскочити першим.

Бідолашного короля зовсім заштовхали й стисли з усіх боків. Один пасажир наступив йому на ногу, а якась леді колола його в спину гострим пакетом.

— Посуньтесь, Ваша Величносте, — казали йому. — Не стійте на дорозі, ви заважаєте.

Король збирався сказати: “Що хочу — те й роблю!”, але замість цього у нього вийшло:

— О, пробачте, будь ласка, але куди ж мені посунутися? І не стійте, будь ласка, на моїх ногах.

На щастя, наступна станція була “Зоопарк”, і король на ній вийшов.

Він поспішив до зоопарку до свого друга доглядача. Доглядач показав йому жирафів і гіпопотамів, страусів, левів, тигрів і, нарешті, мавп.

— Кого ж ви хочете в подарунок? — запитав доглядач у короля. — Кенгуру чи павича? Чи, може, верблюда або росомаху?

— Ні, ні, я хочу дикобраза, — сказав король. — Тільки дикобраза!

Доглядач сперечатися не став і подарував королю дикобраза.

6. Чому в короля не вийшло сказати свою улюблену фразу в метро? Коли король вам більше подобається — коли грубо відповідає королеві чи коли ввічливо в метро?
7. Поміркуй, чому король обрав саме дикобраза. Добери якомога більше прикметників, щоб описати цю тваринку. Запиши їх у зошит.
8. Обери з тексту речення, яке ти продиктуєш своєму партнерові/партнерці. Хай він/вона запише його, а потім перевірить, чи немає помилок.

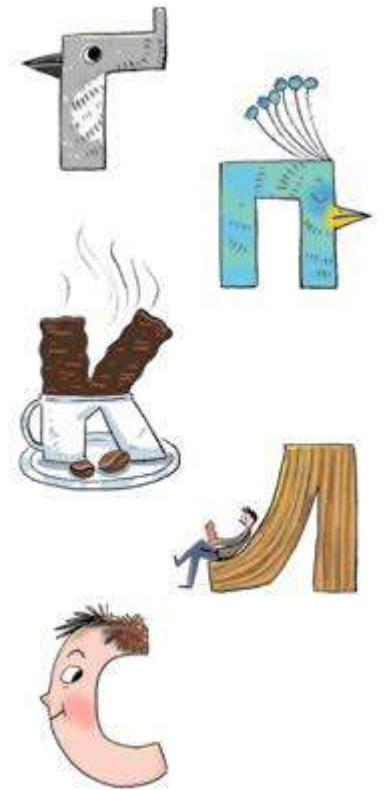
Літери бавляться!

Прочитай вірш-загадку і запиши слова-відгадки у зошит.

Відгадай обов'язково, як літера міняє слово

Всього чотири літери у слові,
а зміст його міняють початкові:
з “Г” — буде чорна птиця дика,
з “П” — інша, горда і велика,
з “К” — вже напій пахучий буде,
що для гостей готують люди,
з “Л” — виріб, дошка з стояками,
де спочиваємо ми з вами.
Коли ж там “С” поставлю я,
то буде вже людське ім'я.

Дмитро Білоус

Загадка, у якій утворюються нові слова, коли в них замінюють якусь літеру, називається **метаграма**.

9. Дізнайся, як закінчилася казка "Що хочу — те й роблю!" Дональда Біссета.

На зворотному шляху в метро король попросив дикобраза сісти йому на плече, і, хоча народу в вагоні було ще більше, ніж минулого разу, ніхто вже не пхав і не штовхав короля.

Що треба мати, коли захочеш
Проїхати в метро хоч раз?
Квиток звичайно, квиток звичайно,
А головне — це дикобраз!

Ось такий віршик склав король, коли їхав у вагоні метро, і був дуже задоволений собою.

А коли він піднімався на ескалаторі, то поклав руку на поручні, і, оскільки сходи трохи відставали від перил, то рука його потроху почала витягуватися. А оскільки це був довгий ескалатор, то рука встигла вирости досить сильно.

Повернувшись до палацу, король знову взявся фарбувати огорожу. Але цього разу він не посадив на мантию жодної плямки! Тому що рука в нього виросла саме до потрібного розміру, щоб було зручно фарбувати й не бруднитися.

З палацу йому принесли ще бутербродів. Король наколов бутерброди дикобразові на колючу спину, і злодюжки-горобці не наважилися їх подзьобати.

— Розумний ти, дикобразе, — сказав йому король. — Допомагаєш мені фарбувати огорожу й узагалі робити те, що я хочу. А фарбувати огорожу значно цікавіше, аніж сидіти цілий день на троні й нічого не робити!

10. Чим тебе здивувало закінчення казки?

11. Чому король похвалив дикобраза? Кому насправді призначалися ці приємні слова? Поміркуй, за що ти можеш похвалити своє навчальне приладдя, одяг, іграшки, меблі. Промов ці слова вголос. Що ти відчуваєш?

12. Обери одну тварину, яку хотіли б отримати в подарунок від доглядача зоопарку. Придумайте кілька ситуацій, де ця тварина може вам допомогти, та намалюйте їх. Презентуйте свою роботу.

13. Знайдіть у шкільній чи районній дитячій бібліотеці інші оповідання Дональда Біссета та прочитайте їх. Поділіться враженнями одне з одним.

В українській мові більшість іменників змінюють свою форму. Частина слова, яка при цьому змінюється, називається **закінчення**. Незмінна частина слова називається **основа**. Зверни увагу, як позначають ці частини слова.

Корона — корони — короні — короною —
(на) короні — короно.

Але є й такі слова, які лишаються незмінними.

Дивитися кіно. Побачити у кіно. Дивуватися кіно.

14. Знайди в першому реченні тексту на сусідній сторінці один іменник, який не змінює свою форму.

15. Розкажіть одне одному щось про **какао, меню, пюре, радіо, таксі**. Простежте, чи змінюються ці слова в реченнях. Як гадаєте, ці слова українські чи прийшли до нас із інших мов?

У світі художніх образів

1. Прочитай цикл віршів.

Янголи

1

Осінні янголи
струшують листя
зі своїх крил,
і тому наше подвір'я
таке золоте.

3

Весняні янголи
струшують цвіт
зі своїх крил,
і тому довкола —
піна рожева.

2

Зимові янголи
струшують сніг
зі своїх крил,
і тому наша стріха
така засніжена.

4

Літні янголи
струшують яблука
зі своїх крил,
і тому — ставте кошики
і ховайтесь!

Катерина Єгорушкіна

Цикл віршів — кілька поетичних творів, об'єднаних спільною ідеєю, однаковими образами (персонажами) або одним настроєм.

2. Які образи повторюються в чотирьох коротеньких віршиках? Чим вони різняться? Який сподобався тобі найбільше, чому?

3. Чим цей вірш незвичний?

Вірш може не мати рим, головне для поезії — **художні образи** (яскраві, несподівані порівняння, назви, дії, які викликають захоплення читачів). Неримовані вірші називаються **білі вірші**, або **верлібри**.

4. Намалюй художні образи цього циклу віршів — янголів, які струшують з крил листя чи сніг, рожеву піну весняного цвіту чи яблука.

5. Перепиши у зошит вірш, який найбільше припав до душі. Яких слів у ньому більше — іменників, прикметників, дієслів чи службових слів?

Літери бавляться!

Прочитай метаграму та запиши слова-відгадки у зошит.

З "И" — пташки ми жовтогруді,
З "У" — смакуєм добре людям.

6. Прочитай білі вірші-мініатюри.

Сніжинки

У кожної сніжинки —
своє обличчя.
Не встигаю знайомитись,
бо тануть швидко...

Катерина Єгорушкіна

Пісня шпака

Шпак сам себе лоскоче під пахвою —
І захлинається від співу,
Аж скверещить!

Василь Голобородько

Зайчик і квітка

Підбіг зайчик —
Зупинився.
Згойднулася квітка —
Розквітла.

Михайло Григорів

Росинки

Котилася роса за росою.
На ягідку присіли —
Оглядаються,
На яблуко присіли —
Слухають.

Михайло Григорів

7. Які художні образи у цих віршах торкаються твоєї душі? Які почуття викликає кожен з них? Чи дивує тебе краса сніжинок узимку? А росинок улітку? Чи радує спів пташок навесні? У віршах-мініатюрах ці почуття наче збільшуються, як під лупою, стають виразнішими, помітнішими для читача.

8. Запиши один із цих віршів у зошит.

9. Вивчи вірш, який тобі сподобався, напам'ять. Для цього можна намалювати схему-підказку: одне чи кілька зображень до кожного рядочка.
Наприклад:

До якого вірша ця підказка? Спробуй прочитати його з пам'яті.

10. Знайди в класній чи шкільній бібліотеці збірки віршів, обери один-два вірші для читання. Знайди в них художні образи, які тебе зворушать.

11. Придумайте власні художні образи, присвячені природі або різним порам року. Запишіть та намалюйте їх.

Літери бавляться!

Розгадай метаграму та запиши слова-відповіді у зошит.

З "Б" — руда, прудка тваринка,
з "Г" — вже дерева частинка.

Моя книжка

Додай до своєї книжки сторіночки з віршами.

Як написати вірш. Поради поетів

- Поміркуй, що в твоєму вірші може бути такого, чого в житті ще не бувало. Або бувало, але його ніхто не здогадався описати. Або те, що змусить читача усміхнутися чи, може, пустити сльозу.
- Не поспішай, пофантазуй. Пошукай слова, які допоможуть найвлучніше описати те, що ти відчуваєш або хочеш сказати.
- Додай прикметники, порівняння.
- Твій вірш буде римований чи вільний?
- Запиши його рядочками.
- Намалюй ілюстрацію.

Що робити, якщо не приходить натхнення?

- Не впадати в розпач. Це буває з усіма.
- Залишити написання вірша на той час, коли натхнення таки завітає на гостину.
- Читати більше віршів.
- Уважніше спостерігати за природою, почуттями — своїми та людей, що поруч.
- Написати для своєї книжки розповідь про улюблену пору року. Або переписати з книги вірш, який тобі сподобався.

Ідеї для товстої книжки

- Напиши цикл віршів або збірку.

Новий погляд на звичні речі

1. Прочитай одну з маленьких мишачих пригод з книги "Мануель і Діді" австрійського письменника Ервіна Мозера (переклад Людмили Нор).

Летючий капелюх

Сьогодні здійснюється буревій. Мануель і Діді спостерігають, як вітер жене торішнє листя та клапті паперу. Аж раптом зирк – до них летить великий капелюх.

– Дивися! – зривається Мануель.
– Зараз я його впіймаю!

Мануель мчить за капелюхом. Капелюх котиться полем, а Мануель чимдуж біжить за ним навздогін.

Ось капелюх у лапках Мануеля. І відразу в нього з'являється блискуча ідея.

Він чіпляє до капелюха два великі листки й **патичок**...

Потім разом з Діді вони тягнуть капелюх-літак до краю урвища, всідаються в нього і чекають.

Аж тут дмухнув різкий вітер, підхопив їх і поніс – все вище й вище в небо!

2. Придумай і розкажи продовження цієї пригоди. Чи все закінчилося добре?

3. Які риси характеру проявили мишенята? Доповни речення.

Мишенята ..., тому що
придумали, як зробити літак.
Мишенята сміливі, тому що ...

4. Вибери два варіанти, як застерегти того, хто затіяв небезпечну гру.

- Будь обережним/обережною.
- У тебе зовсім голова порожня? Що ти робиш?
- Здається, це небезпечна забавка. Чи ти впевнений/впевнена, що хочеш спробувати?
- Не роби цього, тебе сваритимуть.

5. Проведіть диспут: "Чи завжди винаходи пов'язані з безпекою?". Розділіться на дві групи – на тих, хто відповів ствердно, і хто – заперечно. Наведіть аргументи на користь вашої позиції.

6. Чи траплялося тобі придумати, як можна використати вже, здавалося б, непотрібну річ? Розкажи.

7. Придумайте якомога більше способів використання одного із зображених предметів.

8. Прочитай вірш, уявляючи себе його головним персонажем.

Гра

Я уявив, що я – не я,
а справжній кран
підйомний:
схотів – і запросто підняв
вантаж багатотонний.

Та тільки я
підняти встиг
будинок у повітря,
як раптом –
вийшов мій сусід
з будинку на подвір'я.

– Ха! Теж мені,
“підйомний кран”! –
сказав сусід кирпатий. –
Та ти, напевне, й кілограм
не здужаєш підняти...

Тоді я взяв – і уявив,
що я – швидка машина,
яка чимало вантажів
у кузові возила.

І тільки я
двигун завів,
щоб їхати на будову,
аж раптом чую –
поруч він,
кепкуче з мене знову.

– Ха-ха! –
регоче мій сусід. –
Такого ще не бачив світ,
щоб на ногах машина
гасала, мов людина!..

Він довго ще
сміявся б так,
та я не чув нічого:
я уявив,
що я – літак,
і – полетів од нього!

Анатолій Костецький

9. Чим уявляв себе хлопчик? Покажи, що він робив, уявивши себе краном, вантажівкою, літаком.
10. Чому його сусід не міг підтримати гру? Чого йому бракувало? Що допомогло уникнути конфлікту?
11. Розкажи, ким ти любиш уявляти себе у грі. Поміркуй, чи потрібна розвинена уява винахідників.
12. Випишіть з вірша слова, які римуються. Додайте свої варіанти.

Багатотонний – підйомний, ...

Світ – ... Так – ...

13. Знайдіть у бібліотеці оповідки про дітей-фантазерів, прочитайте їх та поділіться враженнями.

14. Прочитай уривок зі статті на сайті новин про винахід українського школяра.

Юнак із Закарпаття отримав дві золоті медалі за папір, вироблений з листя

Своє відкриття хлопець зробив у шкільній лабораторії.

Уже дві золоті медалі з міжнародних олімпіад привіз додому за власну наукову розробку – виробництво паперу з опалого листя – 16-річний Валентин Фречка із закарпатського села Сокирниця.

На такому папері можна писати, малювати олівцями, фломастерами та навіть фарбами, друкувати на принтері. Оскільки цей папір немає будь-яких домішок, то рветься він трохи легше за звичайний, однак, за словами Валентина Фречки, цілком придатний для експлуатації.

Реалізація проекту дасть змогу скоротити вирубування дерев, розв'язати проблему зі спалюванням листя.

Учителька хімії та біології Сокирницької школи Ольга Сабадош стверджує, що помітила здібності Валентина ще коли він навчався у 5-му класі, і завжди підтримувала учня.

Репортер Ольга Павлова,
hromadske.radio

15. Прочитай коментарі до статті, які залишили на сайті читачі. Як гадаєш, чи приємно винахіднику читати їх? Знайди в одному з коментарів помилку.

Молодець, Валентине! Так тримати!

Ой, хто в це повірить... Нічого в тебе не вийде, Валентин!

У наших дітей велике майбутнє!

16. Напиши в зошиті свій коментар до новини.

17. Подивися відео, де учень розповідає про свій винахід:
svitdovkola.org/um2/media17

18. Що дало тобі більше інформації про виготовлення паперу з опалого листя – відео чи стаття? Що забрало більше часу – читання чи перегляд? У якому разі варто обирати відеоперегляд, щоб отримати інформацію, а в якому – читання новин?

19. Порівняй слова та знайди у них спільну частину. Чи близькі ці слова за значенням?

Винаходити, винахід, винахідник, винахідливий.

Слова, які мають спільну частину та близькі за значенням, називаються **споріднені** або **спільнокореневі**. Спільна частина споріднених слів називається **корінь**. Він зберігає значення слова і позначається дужкою.

Друк, друкувати, надрукований.

Кмітливість рятує!

- Прочитай початок казки про кмітливую мишку англійської письменниці Джулії Дональдсон (переклад Віктора Морозова).

Ґруффало

Пішла погуляти у ліс сіра мишка.
Лисичка до неї підкралася нишком.
– Куди ти зібралася, мишко маленька?
Ходи на обід в мою нірку, серденько.
– Ой, жаль, – мишеня сумно вушко почухало, –
та вже запросив на обід мене ґруффало.
– Хто-хто запросив?
– Ой, лисичко-небого,
невже ти не чула ніколи про нього?
Страшні в нього ікла і кігті страшнючі,
в пещі зубиська великі й гострі.
– І де ж він?
– Та вже от сюди підбігає...
Він дуже шашлик із лисиць любить.
– Шашлик із лисиць? – піт у лиски з чола.
– Бувай! – розвернулася і миттю втекла.
Дурненька лисичка – вона і не знає,
що звіра такого на світі немає!

- Як гадаєш, чи існує ґруффало насправді? Прочитай його опис. Які слова роблять його страшним? Зміни їх так, щоб вони не прибільшували, а применшували ознаки диво-звіра.

Страшнючий – страшененький.

- Дізнайся, кого ще налякала мишка.

Пішла собі далі у ліс сіра мишка.
До неї підкралася сова тишком-нишком.
– Куди ти зібралася, мишко маленька?
Ходи на чайочок до мене, серденько.
– Ой, жаль, – мишеня сумно вушко почухало, –
та вже запросив на чайок мене ґруффало.
– Хто-хто запросив?
– Ой, совуню-небого,
невже ти не чула ніколи про нього?
Ґулясті коліна, криві пазуриська,
на носі бородавка в цього страшиська.
– І де ж він?
– Та вже до струмка підбігає...
Він їсти совиний бульйон любить.
– Совиний бульйон? – настовбурчила крила
і швидко від мишки сова відлетіла.
Дурненька сипуха – вона і не знає,
що звіра такого на світі немає!

- Які нові деталі додалися до портрета ґруффала? Запиши його опис у зошит, додавши прикметники.

Ґруффало – страшний звір. Він має ... ікла, ... зуби, ... пазури. У нього ... коліна, а на носі ... бородавка.

- Знайдіть у двох уривках слова, якими персонажі звертаються одне до одного. Зверніть увагу на їхню форму. Придумайте по три інші звертання до кожного персонажа та розіграйте діалоги.

6. Прочитай про ще одну пригоду мишки з казки "Ґруффало" Джулії Дональдсон.

Пішла собі далі у ліс сіра мишка.
Зміюка до неї підкралася нишком.
– Куди ти зібралася, мишко маленька?
Ходи на бенкет у пеньок мій, серденько.
– Ой, жаль, – мишеня сумно вушко почухало, –
та вже запросив на бенкет мене ґруффало.
– Хто-хто запросив?
– Ой, зміюко-небого,
Невже ти не чула ніколи про нього?
Очиська, як жар в нього, чорний язик,
спина в колючках, здоровезний, як бик.
– І де ж він?
– Та ось підбігає до озера...
І любить він їсти зміїне морозиво.
– Зміїне морозиво? Треба тікати! –
Мерщій поповзла до гадючої хати.
Дурненька зміюка – вона і не знає,
що звіра такого на світі немає.

7. Що допомогло мишці врятуватися від хижаків? Розкажи, чи доводилося тобі знаходити нестандартні виходи зі складних ситуацій.
8. Синонім до якого слова – "шкода́" чи "шко́да" – є у тексті? Назви його.

9. Знайдіть речення, які повторюються в усіх прочитаних уривках казки.

Щоб висловити закінчену думку, ми поєднаємо слова у **речення**.

Якщо в реченні про щось розповідається, воно називається **розповідне**. У кінці такого речення ставимо крапку ".", три крапки "..." або знак оклику "!".

Пішла собі далі у ліс сіра мишка.

Якщо в реченні про щось запитується, воно називається **питальне**. У кінці такого речення ставимо знак питання "?" або знак питання та знак оклику "?!".

І де ж він?

Речення, в якому йдеться про спонукування до дії, називається **спонукальне**. У кінці такого речення ставимо крапку "." чи знак оклику "!".

Ходи на бенкет у пеньок мій, серденько.

10. Полічіть, скільки речень у тексті на сусідній сторінці. Скільки з них питальних?

11. Визначте, які речення про ґруффала ви складатимете – розповідні, питальні чи спонукальні. Скористайтесь словами-підказками та запишіть стільки речень, скільки встигнете за 10 хвилин.

Слова-підказки: очиська, спина, бик, ікла, пащека, бородавка, чому, скільки, де, коли, допоможи, прийди, не йди, налякай, не лякай, з'їж.

Наш театр

Пригадайте початок казки "Груффало" Джулії Дональдсон та прочитайте її кінцівку. Зробіть наголовники персонажів та розіграйте виставу. Кожну роль можуть виконувати кілька акторів, змінюючись по черзі.

Ой!

Що це за монстр? В нього ікла страшнючі,
в пащеці зубиська великі й гострючі.

Гулясті коліна, криві пазуриська,
На носі бородавка в цього страшиська.
Очиська, як жар в нього, чорний язик,
Спина в колючках, здоровезний, як бик.

– Рятуйте! Кого ж це сюди занесло?

Та це ж найжахливіший

ГРУФФАЛО!

– Яка ти смачненька! – роззявив він пащу, –
Ось зараз тебе я на хлібчик намащу!

– Мене? – каже мишка. – Та ну, бійся Бога!

Та ж я найстрашніша у лісі, немого.

Ходи-но за мною, щоб переконатись,
як будуть усі мене звірі боятись.

– Боятись? – од сміху аж труситься груффало.

Та все ж таки чудисько мишку послухало.

Тупоче за нею і каже за мить:

– Я чую, як щось у траві шелестить.

– Змія це. Гей, чуєш, гадюко, привіт! –

В зміюки від страху аж здуло живіт,
бо груффало бачити в лісі не звикла.

– Ой-ой! – зашипіла. – Рятуйте! – і зникла.

– Ось бачиш? Хіба ж я тобі не казала? –

Так груффала мишка мала здивувала.

Тупоче він далі за нею і ось:

– На дереві, – каже, – пугукає хтось.

– Сова це. Як справи, сипухо, привіт! –

В сови аж скрутило від страху живіт,
бо груффала бачити в лісі не звикла.

– Ай-яй! – закричала. – На поміч! – і зникла.

– Ось бачиш? Хіба ж я тобі не казала? –

Так груффала мишка ще раз здивувала.

Тупоче він далі і каже за мить:

– Я чую, як хтось там по стежці біжить.

– Лисиця це. Чуєш, лисичко, привіт! –

В лисиці від страху аж злипся живіт,
бо груффала бачити в лісі не звикла.

– Мамуню, рятуй! – заволатала і зникла.

– Ну, що, – каже мишка, – побачив, гульцяю,
якого я страху на всіх наганяю?

А зараз, – живіт собі мишка почухала, –
хотіла б я з'їсти... котлетку із груффала!

– Котлетку із груффала! – монстр заволав,
крутнувся, мов вихор, і миттю пропав.

На камені в лісі вместилася мишка
і схрумала дуже смачного горішка.

Винаходи і винахідники

1. Прочитай уривок з історії про дитинство українського винахідника Юрія Кондратюка (справжнє ім'я — Олександр Шаргей). Саме він зробив розрахунки, які дали змогу здійснити політ на Місяць. Цю історію написав Богдан Жолдак для серії книжок "Життя видатних дітей".

Ба, який!

От хто не вірить, що зорі пахнуть? Навіть більше того — духмяніють. Отак теплої ясної ночі ляж, заспокойся, оддіхайся, вдивися гарненько у зорі та й потягни носом — і одразу відчуєш, яким духом тягне з тієї висоти, терпким і чарівним, од якого починає паморочитися голова.

Отаку розвагу вигадав собі маленький Сашко Шаргей. Він би охоче поділився своєю таємницею з кимось, однак чудово знав: засміють.

Коли довго дивишся на зорі, то обов'язково одна зірветься й помчить, сяючи, на Землю. А чи є такі сяючі зірки, які б летіли навпаки — із Землі в небо?

Ось які думки турбували малого Сашка. Як долетіти до Місяця й повернутися назад. У голові вже поставали схеми польоту. Де він їх брав? Та сам вигадував, а кожну вільну хвилину віддавав... футболі! М'яч, од удару обертаючись, дуже був схожий на небесне тіло, він весь час завертає на **траєктóрію**. Оці траєкторії найбільше й цікавили Сашка. Саме завдяки

дослідженню їх він дивував команду напрочуд закрученими ударами у ворожі ворота. Коли він бив, здавалося, в правий кут, туди й кидався воротар, але потім м'яч летів, вигинаючись дугою, геть у протилежний.

2. Як ти розумієш назву оповідки? Коли можна почути такий захоплений вигук?

3. Чи є у тексті слова, які ти не розумієш? Спробуй здогадатися, що вони означають, а потім перепитай у дорослих чи скористайся "Тлумачком".

4. Прочитай рядки, з яких ми розуміємо, що майбутній винахідник по-особливому ставився до зірок. Чи є в тебе захоплення, яке викликає такі глибокі почуття? Розкажи про нього.

5. Яких речень найбільше у цьому тексті — розповідних, питальних чи спонукальних? Чому?

6. Обери питальне речення і продиктуй його партнерові/партнерці по завданню. Хай він/вона запише його, а потім перевірить, чи немає помилок.

7. Дізнайтеся більше про політ людей на Місяць, скориставшись інтернетом. Що саме ви напишете в рядочку пошуку? Спробуйте кілька варіантів питальних речень або ключових слів. Чи змінюються посилання, які пропонує пошуковик на першому місці? За яким запитом вдалося знайти найцікавішу інформацію?

Запам'ятай! Слова "духмяний", "духмяніти" пишуться без апострофа.

8. Прочитай уривок з пізнавальної статті з дитячого журналу “Джміль”. Як гадаєш, про який винахід ітиметься в ній?

Ті, що приховують вогонь

Чи можете ви повірити, що така звична для нас річ, як сірник, була колись дивовижним винаходом? Над її створенням працювали вчені з різних країн протягом 100 років! Їхні спроби винайти новий спосіб видобування вогню виявлялися неефективними, незручними, а подекуди навіть небезпечними, до того ж дорогими. Так, один учений пропонував використовувати сірники завдовжки 1 метр, інший – речовини, які, сполучаючись, спалахували, виділяючи отруйний дим.

Аж ось, нарешті, у 1855 р. шведському хіміку Юхану Лундстрему вдалося зробити сірники такими, якими ми знаємо їх сьогодні. За це він навіть був нагороджений медаллю. А сірниками стали користуватися в усьому світі, адже вони були дешевими, зручними та безпечними.

Свою назву сірники дістали від сірки – одного з хімічних елементів, який входить до складу запалу.

9. Поміркуйте, як люди видобували вогонь до того, як винайшли сірники. Є щонайменше три способи. Поділіться своїми версіями з іншими групами.
10. На скільки частин поділений текст? Про що розповідає кожна? Що допомогло тобі знайти їх?

Частина тексту, що складається з одного чи кількох речень, пов'язаних за змістом, називається **абзац**. Абзац починається з нового рядка і відокремлюється відступом.

11. Випиши з першого абзацу всі прикметники, які починаються з “не”. Добери до кожного антонім.
12. Уявіть себе виробниками перших сірників та пропрекламуйте новий товар – усно чи письмово.
13. Пригадайте ситуації, за яких сірники можуть бути небезпечними. Запишіть 4 спонукальні речення про те, як безпечно поводитися з сірниками.

Не грайтеся сірниками. Будьте ...

“Вести себе” чи “поводитися”?

Ведуть уроки вчителі,
Ведуть собачку у дворі,
Веду сьогодні я розмову
У віршах цих про нашу мову.
Вести когось уміє кожен,
Себе ж вести ніхто не може!
Якщо ж про поведінку мова,
Для цього – спеціальне слово.

Поводитися маєм чемно,
Не варто сердитись даремно.

Ніна Андрусич

Обережно:
суржик!
Цей віршик
допоможе тобі
запам'ятати,
як правильно
вживати слова.

14. Прочитай одну з найновіших наукових теорій, викладену в книзі Люсі та Стівена Гокінгів "Джордж і великий вибух" (переклад Ганни Лелів).

Темний бік Всесвіту

Одне з найпростіших запитань, яке здавна цікавить людство, звучить так: з чого складається світ?

Колись давно грек Демокріт припустив, що все складається з невидимих цеглинок – атомів. І мав рацію. За останні 2000 років його теорія підтвердилася та доповнилася деталями.

Тож із чого Всесвіт? Скажете, що з атомів? Сюрприз! Наша Сонячна система й інші зорі та планети складаються з атомів, а більшість об'єктів у Всесвіті – ні; вони з темної матерії та темної енергії. Мабуть, про них ви чуєте вперше і потребуватимете роз'яснень. Почнемо з темної матерії. Звідки ми знаємо, що вона існує? Що це? Чому ми не знаходимо її на Землі?

Нам відомо, що вона є, тому що її сила тяжіння тримає цілісною нашу галактику й решту великих утворень у Всесвіті. Без сили тяжіння темної матерії більшість зір, сонячних систем і решти розлетілися б у космосі, що було б дуже зле.

Наразі ми точно не уявляємо, з чого складається темна матерія. Щоб дослідити її, вчені побудували Ве-

ликий адронний колайдер – кільцевий тунель, де рухаються найдрібніші частинки і є умови для виникнення темної матерії.

Темна енергія – така колосальна загадка, що я впевнений: ви вже станете дорослими, а її й тоді ще не розгадають.

15. Чи зрозумілою тобі була інформація наукової статті? Якщо так, це означає, що авторів вдалося дібрати потрібні слова для пояснення дитині того, що досліджують науковці. Чи є серед твоїх родичів, знайомих люди, які відповідають на твої складні запитання? Розкажи про них.

16. Перекажи інформацію з цієї статті комусь, хто її не читав, а потім дізнайся, чи було слухачеві цікаво, чи все він зрозумів.

17. Сформулюйте та запишіть ідеї для досліджень і винаходів у майбутньому. Поділіться ними з іншими групами.

18. Подякуйте одне одному за спільну роботу та слушні поради. Скористайтеся різними варіантами висловлення вдячності.

- Вельми/сердечно/дуже дякую!
- Велике спасибі!
- Я безмежно вдячний тобі за...

Чемно відповісти на подяку можна так:

- Будь ласка!
- Радий/рада допомогти.
- Прощу!

Весна прийшла!

1. Прочитай уривок з вірша та намалюй до нього ілюстрацію.

На рябому коні прилетіла весна

На рябому коні прилетіла весна,
Снігу сорок лопат їй прикидало плечі.
На рябому коні що везла – не везла,
Але дещо і нам привезла для малечі.
Привезла щавелю для зелених борщів,
В білій хмарі дощу привезла на Великдень.
З нею зайчик приїхав на теплій щоці,
І виглядує зайчик, поки йому видно.
Прилетіла весна на рябому коні,
Снігу сорок лопат привезла для годиться.
І мені привезла все, що треба мені,
Але що привезла, не скажу – таємниця.

Микола Вінграновський

2. Чи здивувала тебе кінцівка вірша? Чи хотілося б дізнатися таємницю? Чому автор не відкрив її?
3. Чи розповіси, що тобі привезла весна? Чи, може, це секрет?
4. Який зайчик може їхати на щоці? Що він може виглядати?
5. Хто міг прикидати плечі весни снігами? Чи випадав сніг цієї весни? Якщо так, то це й були ті сорок лопат, які вона привезла із собою.

6. Чи знаєш ти, що означає вислів “для годиться”? Так кажуть, коли хтось робить щось несумлінно, лише щоб створити певне враження. Наприклад, хтось не підмітає сміття ретельно, а просто водить віником по підлозі для годиться. Пригадай ситуації, про які можна було б розповісти, вживши цей фразеологізм.
7. Знайди схожі рядочки у вірші. Чим вони різняться?
8. Які художні образи з вірша тобі сподобалися найбільше?
9. Придумайте, на чому приїхала весна та що вона принесла із собою. Складіть вірш або прозову розповідь.
10. Вибери із запропонованих або запропонуй свої варіанти, як ввічливо утримати інформацію в секреті.
- Я не можу тобі сказати, бо це моя таємниця.
 - Вибач, але я не можу розголошувати цю інформацію.
 - Не пхай свого носа, куди не слід.
 - Я не можу поділитися з тобою, бо обіцяв/обіцяла тримати це в секреті.
11. Знайди у тексті споріднені слова до поданих нижче. Запиши їх парами в зошит, познач корені.
- Зеленіє, сніговий, весняний, везе.

12. Прочитай розмову дівчинки Ясочки з її мамою, описану Наталею Забілою.

Ластівки

Пригріва весняне сонце. В рівчаках біжать струмки. Метушаться за віконцем клопітливі ластівки. Вже останній сніг розтанув. Тепло. Весело. Весна!.. Яся встане вранці-рано та відразу – до вікна: – Чом це, мамо, пташенята до вікна летять щомить? Це вони до мене в хату, мабуть, хочуть залетіть? Відчини віконце, мамо, хай вони сюди летять! Я дивитимусь, руками я не буду їх займать! Підлетіли. Відлетіли.

Тільки крильця – блим та блим!

– Це вони будують вміло для своїх маляток дім. Все працюють безупинно, не марнують, бачиш, час. Грудочки м'якої глини в дзьобах носять раз у раз. Скоро буде тут гніздечко, добре зліплене з землі. В нім лежатимуть яєчка у м'якесенькім кублі. Потім будуть пташенята, ненажери – просто страх! Цілий день їм батько й мати все носитимуть комах. Підростуть в маляток крила, мати їх навчить літати, так, як мама Ясю вчила в книжці літери читати. А тоді настане осінь. Стане зразу холодніш. Вранці ляжуть білі роси на травичку, на спориш...

– Взимку ж, мамо, пташенятам буде холодно в гнізді! Правда, ти до мене в хату всіх їхпустиш отоді? – В теплий край тоді далеко полетять усі пташки: журавлі, качки, лелеки і маленькі ластівки. А як буде знов надворі тепло, весело, весна, – прилетять пташки з-за моря знов до нашого вікна!

13. Прочитай кілька речень уголос. Чи помічаєш ти, як легко читаються ці рядки? Можеш пояснити, чому? Знайди слова, що римуються, прочитай їх парами.
14. Чим цей твір нагадує вірш, а чим – оповідання?
15. Знайди та запиши в зошит щонайменше три факти про життя ластівок, які згадуються в цьому тесті.
16. Знайдіть у тексті спонукальне речення, запитальні речення. Які з них легше шукати, чому?
17. Послідовно намалюйте те, що відбувається з ластівками від моменту їхнього повернення навесні до відльоту у вирій восени. Презентуйте свою роботу іншим групам. Чи однакові у вас роботи?
18. Поміркуйте, чому деякі рядочки в тексті починаються з довгої риски – тире. Що це тире підказує читачеві? Прочитайте вдвох текст у ролях.

Коли на письмі репліки персонажів починаються з абзацу, то перед ними ставиться тире.

19. Погортай підручник і знайди в літературних текстах репліки персонажів.

Моя книжка

У твоїй книжці обов'язково має бути казка чи фантастична історія, яку ти складеш сам/сама!

Як написати оповідку?

- Придумай, хто буде головним персонажем твоєї оповідки — людина чи тварина, космічний прибулець, вигадана істота, а може, й неістота.
- Напиши **зачин** свого твору — про те, де живе персонаж, яка його вдача, що він любить робити, чи є в нього родичі, друзі.
- Поміркуй, яка пригода чи проблема може трапитися, як персонаж діятиме, хто йому заважатиме, а хто допомагатиме. Напиши про ці події. Це буде **основна частина** твору.
- Як завершиться подія? Напиши **кінцівку**.
- Коли твір буде готовий, перевір правопис та відредагуй текст.

Запропонуй однокласникам прочитати твою історію. Якщо хтось запрошує тебе ознайомитися з його/її книжкою, роби це уважно, без поспіху. Читаючи текст, звертай увагу на влучні слова, художні образи, несподівані сюжетні ходи. Розглянь ілюстрації. Повертаючи книжку авторів, знайди кілька фраз, щоб передати свої враження від його роботи. Це завжди спонукає творити ще!

Як оформити сторінку в книжці?

- Записуй текст на аркуші в косу лінію, потім його можна буде розрізати та наклеїти на сторінки книжки й створити ілюстрації до кожного розділу.
- Поміркуй, на скільки частин можна розділити твій текст так, щоб кожна з них проілюструвати.
- Розріж аркуш і наклеї частини тексту на сторінки книжки. Намалюй ілюстрації. На малюнках можна додавати персонажам бульбашки з репліками, як у коміксах.

Ідеї для товщої книжки

Напиши продовження пригод свого персонажа. Можна вигадувати самому/самій або запросити до співпраці однокласників чи рідних.

Згадай перед канікулами

1. Розглянь схему та пригадай, які типи речень ти знаєш.

Схема 1. Типи речень за метою висловлювання

2. Склади і запиши в зошит речення трьох типів зі словом "король".
3. Підкресли у записаних реченнях службові слова.

4. Хто з дітей правильно звертається до котика?

5. Прочитай слова. Які з них змінюють свою форму? Випиши їх, виділи в них закінчення та основу.
Сніжинка, поні, метро, груффало, село, веселий.
6. Добери споріднені слова до прикметника "веселий". Познач у них корінь.
7. Згадай вистави вашого театру. Яка запам'яталася найбільше? Напиши розповідь від імені одного з персонажів.

8. Як називаються несподівані, яскраві порівняння, дії, назви, які письменники та поети придумують для своїх творів? Знайди такі в цьому вірші.

А у лісі між дубів
Сонце по діброві
Ходить, як лисичка.
Котики вербові
Мружать жовті вічка.

Анатолій Камінчук

9. Прочитай рекламне повідомлення та знайди у ньому важливу для тебе інформацію. Які слова спонукатимуть тебе купити товар?

Акція! 30% знижки.

Останні набори в продажу!

На тебе чекає неймовірна,
захоплива пригода
з новими деталями нашого конструктора.

10. Розіграйте в парах одну із ситуацій.

- Найкраща подруга просить тебе розповісти їй секрет, яким з тобою поділився друг.
- Однокласник просить тебе допомогти йому з домашнім завданням.
- Ви з другом/подругою винайшли пристрій для зав'язування шнурків і плануєте презентувати його всьому класу.

Слова, що долають відстань

1. Прочитай один з листів з "Капосної книжки Малего Вовчика" англійського письменника Іана Вайброу (переклад Ореста Стадника).

Весняна Долина
Хмурляндія
День 3

Любі мої мамцю й татку!

Рятуйте! Мене схопили мисливці в Тужливому Лісі! Що – злякались? Жартую – зі мною все гаразд.

Сьогодні я стільки пройшов, що лапи стоптав! Дістався до Весняної Долини, а попереду ще довгий шлях. На свій сором, я вже з'їв більшість маминих кролячих кручеників. А тут іще ваш дарунок для дядька лоскоче мені носа. Ще б пак! Купа смачнезних мишачих піріжків. Ням, я їх уже наминаю – аж за вухами лящить! (Не бійтесь, я наминаю їх подумки, не по-справжньому).

До речі, ледь не забув! Скажіть моєму братикові Нюхликові, щоб не гриз мого ведмедика, інакше я його самого так угризну!

Таткова карта не зовсім правильна, бо тут немає ніяких великих чорних страховиськ між Тужливим Лісом та Похмурими Горами. Я вже всі очі видивився, та, крім дерев, нічого не бачу.

Завтра вирушаю до Шумська-Гамська.

З любов'ю, Малий Вовчик.

P.S. От тобі й на! Виявляється, на карті не велике чорне страховисько, а розчавлена мурашка.

2. Що можна дізнатися з листа про родину Вовчика? А про місцевість, де він подорожує?
3. Випиши з тексту власні назви. З якої літери вони пишуться? На які дві групи їх можна поділити?
4. Знайди у тексті три жарти. Які гумористичні твори ти знаєш? Чи є такі у вашій класній бібліотеці?
5. Знайди у листі звертання, підпис, допис, який позначає, де й коли був написаний лист, а також приписку. Чому ці елементи важливі для листування?

Латинські літери "P. S." (постскріптум) розшифровуються як "після написаного". Зазвичай ними позначають приписку до завершеного листа.

6. Розгляньте карту Вовчика у книжці або на сайті:
svitdovkola.org/um2/media18

Знайдіть лігво, звідки він почав свій шлях, та розкажіть, як проходив маршрут до Школи поганців.

7. Влаштуйте класну пошту. Зробіть поштову скриньку та оберіть листоношу. Напишіть одне одному листи: не забудьте про звертання й підпис, додайте кілька жартів. Укиньте листи до скриньки. Хай листоноша доставить їх після уроків адресатам.

8. Чи доводилося тобі колись спостерігати, як дорослі надсилають листи електронною поштою? Прочитай інформацію про неї.

Електронна пошта

Паперові листи вже відходять у минуле, їх замінили електронні. Завдяки інтернету такі листи можна прочитати на своєму комп'ютері чи в телефоні вже через кілька хвилин після того, як їх надіслали.

Електронна пошта схожа на звичайну, тільки скриньки розташовуються не в будинках, а в інтернеті.

Кожна електронна скринька, або e-mail, має унікальну адресу, яку легко впізнати за спеціальним символом “@” (його називають “равликом” або “собачкою”). Зліва від “@” записують ім'я, або **логін**, що складається з латинських літер та цифр. А справа – назву поштового сайту. Наприклад: *mediasha@ukr.net* чи *movoznay19@gmail.com*.

Електронна скринька захищена складним **паролем**, який знає лише її власник.

9. Придумай кілька варіантів логінів та паролів для електронної пошти. Запиши їх у зошит.

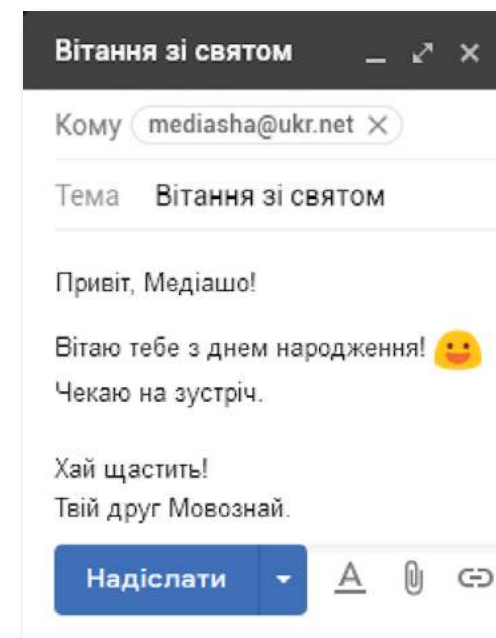
10. Які ще способи спілкування на відстані ти знаєш? Якими користуються члени твоєї родини?

11. Прочитай інструкцію з написання електронного листа.

Як написати електронний лист

1. Напиши адресу отримувача в рядочку “Кому”.
2. Зазнач тему листа.
3. Привітайся.
4. Набери текст повідомлення. Можна прикрасити його анімованими смайликами.
5. Підпиши. Введи не лише своє ім'я, а й добре побажання співрозмовникові, адже завжди приємно дарувати й отримувати гарний настрій.

12. Зі скількох пунктів складається інструкція? Речення якого типу вжито? Чому інформацію подано саме так?
13. Користуючись поданою інструкцією, напиши в зошиті лист, який можна було б надіслати електронною поштою. Кому ти його адресуєш?
14. Складіть і запишіть інструкцію до виконання однієї зі справ: як чистити зуби, застеляти ліжко чи посадити квітку. Вживайте спонукальні речення.

15. Прочитай уривок з книги "Життя видатних тварин" Михайла Яснова (переклад Івана Андрусяка).

Голубина пошта

Якщо говорити про пошту, то як же не згадати найславетніших і найдавніших її трудівників – голубів? Здатність цих птахів звідки завгодно повертатися додому давала їхнім власникам можливість проявляти неабияку винахідливість.

З голубами листи не лише подорожували. Один єгипетський фараон вирішив своєму другові щедрий подарунок – відправив до нього 600 голубів, кожен з яких ніс у дзьобі по 3 вишні. Можна уявити собі подив і радість приятеля!

У 1832 році заповзятливий французький журналіст Шарль Луї Гавас заснував бюро перекладів повідомлень з інших країн. І його помічниками теж були голуби, бо відстань, які найпрудкіші коні долали за 2-3 дні, ті пролітали за 4 години. Бюро Шарля найшвидше отримувало важливі новини з різних куточків світу та найпершим могло опублікувати їх у газетах.

А ось що розповідають про те, що трапилося в Австрії. Поштовий голуб мав передати важливий лист, однак, не долетівши 15 км до міста, пошкодив крило й не зміг знову піднятися в повітря. І тоді він вирушив пішки! Крок за кроком долав величезну відстань. І таки дійшов!

Так і хочеться думати, що, крім інстинкту й віучки, є ще щось, що змушує цих птахів бути такими завзятими й самовідданими. Може, особливе пташине почуття обов'язку? Почуття честі й гідності?

16. Чи змінилося твоє ставлення до голубів після прочитання цього тексту? Як саме?

Говори правильно:

найславетніший найдавніший
самий славетний, ~~самий давній~~

Обережно:
суржик!

17. Придумай та запиши інші прикметники, які починаються з "най-". До яких іменників вони підходять?
18. Знайди в тексті речення, які закінчуються знаком оклику "!". Поміркуй, що він позначає. Прочитай ці речення спочатку емоційно, а потім спокійно, так, ніби вони завершуються крапкою.

Речення, які вимовляються емоційно, з окличною інтонацією називаються **окличними**. В кінці такого речення ставимо знак оклику "!".

Речення, які вимовляються без емоційного забарвлення, називаються **неокличні**.

Нарешті ми зустрілися! Ми зустрілися вчора.

19. Дізнайтеся дивовижні факти про інших птахів і тварин, які є помічниками людини. Запишіть їх у зошит, вживаючи окличні речення, а потім прочитайте їх одне одному з відповідною інтонацією.

З Великоднем!

1. Яке свято наближається? Прочитай початок оповідки Галини Ткачук про те, що об'єднує людей.

Великодній пікнік

Мама, тато і Мишко святкують Великдень з раннього ранку аж до вечора.

Великоднього дня Мишкова сім'я вирушає на пікнік. Вони беруть із собою кошик з їжею та килимок.

Чого тільки не беруть люди до лісу: складані стільці й сітку для барбекю, туристичний рюкзак і намет! А ще торбу з яблуками, термос із чаєм, ракетки для бадмінтону та навіть бумеранг!

На Великдень у лісі багато людей, тож знайти вільну галявину нелегко. Але Мишкова сім'я знає одне таємне місце.

Час розпочати. Виклавши все з кошика, мама засмучується:

— Ми забули скатертину!

Тим часом на таємну галявину приходить іще одна сім'я.

— Усі місця зайняті, — розводить руками їхній тато. — Можна нам з вами?

— Звісно!

— Одна скатертина на дві сім'ї — це дуже весело, — думає Мишко. — Можна обмінятися крашанками й скуштувати багато різних пасок. З родзинками, з горішками, сирну паску і навіть шоколадну.

2. Прочитай усі окличні речення з цього тексту з відповідною інтонацією.

3. Складіть список речей, потрібних для пікніка.

4. Розкажіть одне одному, як ваша родина святкує Великдень.

5. Перегляньте на сайті та проведіть у своєму класі великодні ігри-гаївки:
svitdovkola.org/um2/media19

6. Добери прикметники до іменників.

Пікнік, паска, бумеранг, скатертина.

7. Вибери одну з фраз, які допомагають розташуватися по сусідству, і скористайся нею на перерві.

— Дозволь мені розміститися поруч.

— Можна мені з тобою?

— Я сяду тут, якщо ти не проти.

8. Поміркуй, як могла б змінитися оповідка, і запиши один з варіантів розгортання подій.

Якби на таємну галявину більше ніхто не прийшов.

Якби мама забула вдома весь кошик.

Якби на галявині з'явилося ще три родини.

9. Прочитай кінцівку оповідки "Великодній пікнік" Галини Ткачук.

Після обіду Мишко з дівчатками грає у м'яча. Аж тут на їхню галявину прилітає тарілка **фрізбі**.

— Це мій диск, — підбігає до них високий хлопець, — я його сам запускаю — і сам ловлю. Але так не дуже цікаво.

— Можемо грати разом! — пропонує Мишко.

Після гри так хочеться пити! Мишкова мама наливає всім соку.

Із сусідньої галявини до ска-тертини біжить такса. А за нею — двоє близнят.

— Можна й нам трохи соку, будь ласка?

— Наш дід забув узяти питвó.

У руках близнят палички.

— Навіщо вони вам? — дивується Мишко.

— Смажити хліб на вогні, — відповідають дівчатка.

— О, я й забув, що так можна робити! — вигукує тато Мишка. — Треба знайти палички для кожного. Скільки нас?

Складно полічити таку велику компанію, коли всі розмовляють, рухаються, бігають.

Мишко збивається з ліку й думає: "А якби ніхто нічого не забув... Скільки б нас було?"

— Так добре ввечері сидіти гуртом біля вогню, — думає Мишко. — І зовсім не страшно, коли ти забув щось для пікніка, якщо поруч ті, хто вміє ділитися.

10. Чи згоден ти з останньою думкою Мишка? Чи траплялося тобі, коли щось забув, позичати у тих, хто поруч?
11. Які емоції викликала в тебе ця оповідка? Чи приємно жити у світі, де навіть незнайомі люди ставляться дружньо й привітно одне до одного?
12. Запишіть 6 дієслів, які називають дії Мишка на пікніку. Намалюйте ілюстрації до двох з них і покажіть іншим парам. Чи зможуть вони відгадати, про що йдеться?

Закликайте до гри правильно.

Обережно:
суржик!

Пограймося разом!

Нумо гратися разом!

~~Давайте гратися разом!~~

Яке це речення: розповідне, питальне чи спонукальне?
Окличне чи неокличне?

Літери бавляться!

Розгадай метаграму та запиши слова-відгадки в зошит.

З "Г" я 60 хвилин,
З "Р" я мама, тато й син!

Наш театр

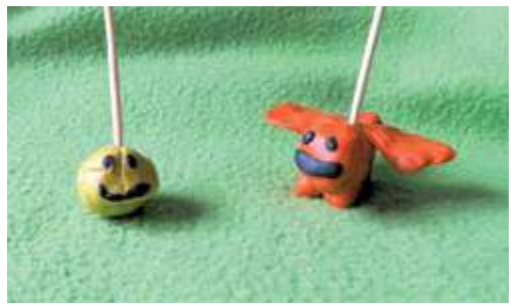
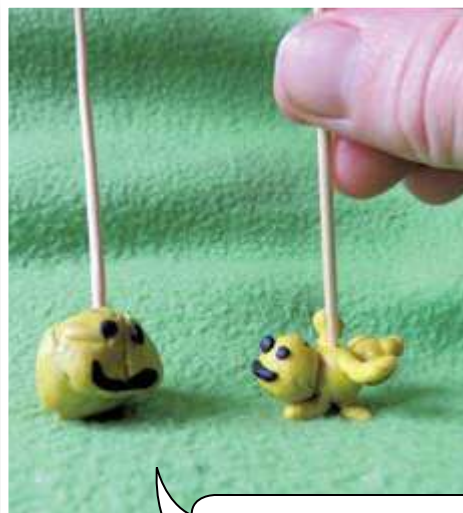
АЯ Зробіть сучасний **римейк** відомої мандрівки Колобка, додавши нових персонажів.

Об'єднайтеся в групи та **поміркуйте**, кого зустріне ваш Колобок. Це можуть бути персонажі інших казок чи мультфільмів, реальні люди, тварини. Чи кожний зустрічний хотітиме з'їсти Колобка? Чи, може, про щось питатиме або захоче щось йому показати чи зробити разом?

Поміркуйте, яким буде фінал казки. Чи з'їсть таки хтось Колобка? А може, він повернеться додому чи знайде собі нову домівку й цікаве заняття?

Виліпіть фігурки персонажів із пластиліну. Приліпіть до них палички, щоб можна було водити фігурки по сцені.

Краще я тобі віршик розкажу!

Потренуйтеся говорити особливим голосом, притаманним вашому персонажеві. Поміркуйте, чи варто до якоїсь із реплік додати сміх. Як він має звучати?

Намалюйте на заднику "сцени" ліс або інші локації, де відбуватимуться дії сюжету.

Порепетируйте показ вистави. Чи вдається водночас водити ляльку та промовляти репліки чітко й виразно?

Після вистави влаштуйте її обговорення. Нехай кожен учасник розповість про свої переживання під час підготовки та виступу.

Щоб зберегти пластилінові ляльки до наступної вистави, акуратно складіть їх у коробку і закрийте її кришкою.

Подорож у часі

1. Прочитай уривок з науково-фантастичної повісті "Вінчі та Едісон" Сергія Пантюка.

Пеліканокажаносокіл

Події відбуваються у 2045 році. Двоє братів Вінчі та Едісон вирішують тайкома покататися на татовому часоліті разом зі своєю подружкою Фійкою. Перенісши їх невідомо куди, пристрій приземлився.

— Ну що, глянемо, де ми? — Вінчі витяг три комплекти захисного одягу й наплічники з дослідницьким **екіпіруванням**. Усі вирушили до захисного люка.

Часоліт стояв на горбку, тож діти, радісно підстрибуючи й оминаючи кущі, побігли схилом униз.

— Які пальми! — Фійка увімкнула фото-функцію свого контактника й цокала ним, відбігаючи у різні боки. — А це що за дерево? Я маю зробити фотогербарій, зачекайте, будь ласочка... А це що?! — Фійка показала пальцем угору. Брати підняли голови — і їх аж гойднуло від несподіванки. Птах, який виник ніби нізвідки, затулив своїми крильми півнеба разом із сонцем.

Вінчі смикнув за руку дівчинку, й усі троє злилися з невисокими кущами над озером.

— Я ввімкнула режим **ідентифікації**, — Фійка дивилася на екран свого контактника. — Часткова **візуальна** схожість

з пеліканом (дзьоб), кажаном (крила), соколом (лапи). Висновок: казкова або легендарна істота.

— І зветься вона "пеліканокажаносокіл" — у тон Фійці додав Вінчі.

Усі весело зареготали.

2. Чи ти здогадався/здогадалася, яку істоту побачили діти? У які часи вони потрапили?
3. Чи хотів би/хотіла б ти помандрувати на часоліті в минуле? А в майбутнє?
4. Перелічіть переваги та недоліки мандрівки в часі.
5. Як звуть персонажів? Чи відомі тобі видатні люди з такими прізвищами? Яке повне ім'я може бути у Фійки? Як тобі більше подобається: коли тебе називають повним ім'ям чи скороченим?
6. Знайди в тексті назву приладу, яким часто користується Фійка. Як ти його уявляєш? Намалюй.
7. Які наукові слова вжито в тексті? Випиши їх у зошит і подивись їхнє значення у "Тлумачку".

Чи знаєш ти, що в мовленні іноді можуть траплятися **слова-бур'яни**? Нічого не означаючи, вони лише засмічують мовлення. Порівняй:

— Я хочу подивитися мультик.

— Ну, я хотів... це... як би... подивитися ... цей... як його... мультик.

8. Простеж, чи вживають слова-бур'яни твої друзі й рідні. А ти сам/сама?

9. Прочитай ще один уривок з повісті "Вінчі та Едісон" Сергія Пантюка.

Пригода з динозаврами

Зворотний шлях до часольоту видавався коротшим за дорогу вперед. Раптом несподівано пролунав гучний рев. Звучав він загрозливо. Діти просто скам'яніли на кілька хвилин. Опанувавши себе, Вінчі натягнув на чоло каптур комбінезона, налаштував захисні навушники й розстібнув гудзик чохлика від скоростріла СТЗ-43 зі снодійними ампулами миттєвої дії. Фійка та Едісон зробили те саме, й усі вибралися з хащі.

За якусь сотню метрів від дітей ішло стадо велетенських тварин. Округлі, схожі на цистерни, тулуби, гострі на кінцях хвости, зеленкувата з брудно-жовтими плямами шкіра.

— Та це ж ди... ди... динозаври! — вигукнула Фійка. — Ви хоч уявляєте, де ми зараз?!

— Уявляємо, Фійко! — Вінчі теж відчував гостру тривогу, але намагався приховати її та виглядати впевненим. —

Головне, щоб ніч не застала нас за межами часольоту. Треба якнайшвидше бігти до нього, бо тут водяться не лише травоядні динозаври.

Обриси часольоту на горі раптом затулила велетенська темна постать, поруч виникли ще дві. Довгі шийі закінчувалися ледь помітними головами. Динозаври оглядали невідомий для них предмет.

— Якщо вони доторкнуться до часольоту, спрацює захист. Електрика травмує динозаврів. І не відомо, як вони відреагують на звук! — сказав Едісон.

Уже наступної секунди він щодуху кинувся вперед, гучно видаючи звуки, чимось схожі на виття й гавкання. Це змусило динозаврів втратити інтерес до часольоту. Вони подалися до озера.

— Що ти робиш, Едісоне, він же міг тебе вбити! — дорікнула Фійка.

— Я їх налякав своїм криком, отже, врятував часоліт.

10. Яке враження справила на дітей зустріч із динозаврами? А що відчував/відчувала ти, читаючи про це?

11. Знайди в другому абзаці тексту споріднені слова до поданих нижче. Запиши їх парами в зошит, познач корені.

Велетень, круг, плямистий, зеленіти.

12. Вибери з уривка одне речення, запам'ятай його та продиктуй своєму партнерові/партнерці по завданню. Перевірте, чи у записі немає помилок.

13. Дізнайтеся більше про динозаврів із книжок у бібліотеці. Опиши один з видів цих тварин так, щоб інші учні могли здогадатися, про кого йдеться.

— Літери бавляться!

Розгадай метаграму та запиши слова-відгадки у зошит.

Коли я з "У", то я пишу й малюю,
Коли я з "І" — між берегів мандрую.

14. Дізнайся, як закінчилася пригода з динозаврами у повісті "Вінчі та Едісон" Сергія Пантюка.

Повернення додому

Уранці Фійка та Вінчі виявили, що Едісон сам вирушив на пошуки свого контактника, який він загубив десь учора.

– Одягаймося швиденько й хутчій слідами малого!

Яскраве сонце заливало рівнину. Динозаврів довкола ніби не було, але й Едісона ніде не помічали. Раптом Фійка почала до чогось уважно придивлятися на поверхні землі – сліди Едісона йшли до чагарників. Цієї ж секунди з хаші долинув крик, схожий на той, яким увечері малий лякав аламозаврів. Пролунало кілька пострілів. Вінчі з Фійкою швидко перемістилися в точку, звідки долинали звуки. На галявині стояв Едісон, його оточували з десятків ящерів, схожих на невеличких страусів. Хлопчик гарчав та погрожував зброєю, але вони й не думали тікати. Підмога малому прибула вчасно. Постріли снопідійним на якийсь час знешкодили хижаків.

– Як ти міг піти один! Добре, що на тиранозавра не натрапив! – вибухнув Вінчі.

– Я знайшов свій контактник і хотів урятувати гніздо, – похнюпився Едісон, бо відчував за собою провину. – Он там, гляньте.

Усі підійшли до гнізда. Воно було геть зруйноване, довкола лежала розламана шкаралупа. Лише три яйця були цілі.

– Самка не вертається до сплундрованого гнізда, – сумно мовила Фійка.

– Ви йдіть, а я трохи поприбираю, – Едісон нахилився до яєць у гнізді...

Часоліт вертався додому. Коли до приземлення лишилося вже трохи часу, діти взялися прибирати, адже тато не мав знати нічого про подорож. Раптом почувся вереск Фійки.

– Там якась велика зеленкувата миша!

Поруч із нею стояло невеличке створіння, схоже на лисого їжака. Істотка поводила туди-сюди носиком з маленькою бурулькою на ньому.

– Малий! Негайно поясни це! – грізно гукнув Вінчі.

15. Як гадаєш, що за істота виявилася на борту часоліту? Як вона туди потрапила?

16. Придумайте, як розгортатимуться події, та поділіться своєю версією з іншими групами.

17. Випиши з тексту всі форми слів "гніздо" та "малий", виділи в них закінчення. Які висновки можеш зробити щодо закінчень, провівши це спостереження?

18. Послухайте аудіозапис уривків з повісті "Вінчі та Едісон" і намалюйте те, про що почуєте: svitdovkola.org/um2/media20

Стежки-доріжки

1. Прочитай вірші українських поетів.

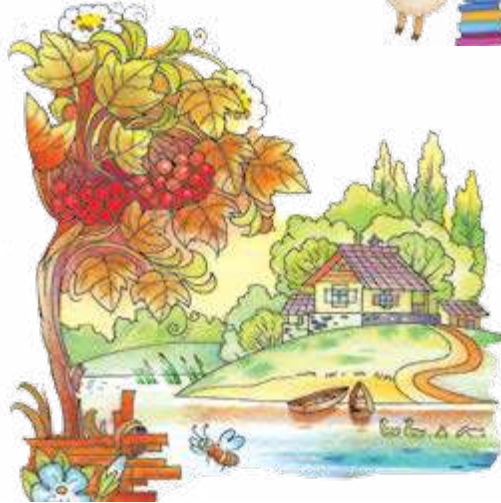
Дорога

Ішла собі дорога –
До лісу від порога.
До моря, до пустелі,
До кожної оселі.

Дорогу не лякали
Ні леви, ні шакали.
І не могли спинити
Дощі й метеорити.

Чому розкаже кожен
Мандрівник-подорожній:
Дорога йде з мандрівки
До рідної домівки.

Леся Мовчун

Запрошення до мандрів

Біжать стежки до гаю –
На захід і на схід.
Біжать до водограю –
І кличуть нас у світ.

Біжать вони до лісу,
До повноводих рік.
І з ними ти – це звісно!
Невтомний мандрівник.

Біжать у день, як дивень,
У теплі чебреці.
На північ і на південь –
Летять в усі кінці.

Микола Сингаївський

Стежечка

Ходім зі мною, стежечко.
Обережно,
не зачепися за камінець,
переступи соломку
і під спориш не ховайся, –
все одно бачу.

А там,
за городом,
ого, як ти виросла!
Сама біжиш,
через струмок перескакуєш,
батіжком по пилюці цв'юхаєш,
за сунцею збочуєш,
топчеш горох при дорозі.

Ігор Калинець

2. Знайди у віршах слова, які роблять стежки живими. Запиши в зошит три з них. Чи відчував/відчувала ти колись, як тебе кличе стежка? Куди саме?
3. Який з цих віршів білий? Чим він відрізняється від інших віршів? А що в них подібного?
4. Пригадайте й запишіть якомога більше синонімів до слова "іти".
5. Вивчи напам'ять вірш, який тобі сподобався найбільше. Якщо треба, намалюй до нього підказку.

6. Прочитай притчу.

Які люди живуть у місті?

Біля **бра́ми** міста сидів старий. До нього звернувся мандрівник:

– Я ніколи не бував у цих місцях. Скажи-но, діду, які люди живуть у цьому місті.

– А які люди живуть у місті, з якого ти йдеш? – запитав старий.

– То були злі й нахабні люди, я залишив їх без жалю.

– Тут ти зустрінеш таких самих.

За якийсь час інший мандрівник запитав у старого:

– Скажи-но, будь ласка, які люди живуть у цьому місті? – Я нещодавно приїхав і нічого про них не знаю.

Старий знову відповів запитанням на запитання:

– А які люди жили в місті, з якого ти прийшов?

– Це були добрі й привітні люди. Багато з них стали моїми друзями, й мені було шкода залишати їх.

– Тут ти знайдеш таких самих.

Чоловік, який чув обидві розмови, здивувався:

– Як це так? Ти двом людям дав різні відповіді на одне й те саме запитання....

– У кожного в серці свій світ. Якщо хтось не знайшов нічого доброго там, звідки прийшов, то й тут бачитиме лише погане. Той, хто мав друзів, і тут без добрих людей не залишиться. Ми бачимо навколо себе те, що самі маємо.

7. Поміркуй над останнім абзацом притчі. Чи погоджуєшся з цією думкою? Пригадай ситуації з власного життя, які можуть підтвердити цю думку.

8. Знайди в тексті прикметники-антоніми. Запиши їх парами в зошит.

У деяких словах закінчення то з'являється, то зникає. Це означає, що в певній формі слово має **нульове закінчення**.

Світ – на світ . Дід – дід .

9. Позмінюй слово "мандрівник". Запиши кілька отриманих варіантів у зошит, виділи в них закінчення.

10. Прочитай слова. Запиши їх у зошит і познач закінчення. У яких словах воно нульове?

Край, місто, комп'ютер, гарний, ніч, нова, радість.

11. Розіграйте притчу в ролях. Поміркуйте, як відреагував кожний з подорожніх на відповідь старого.

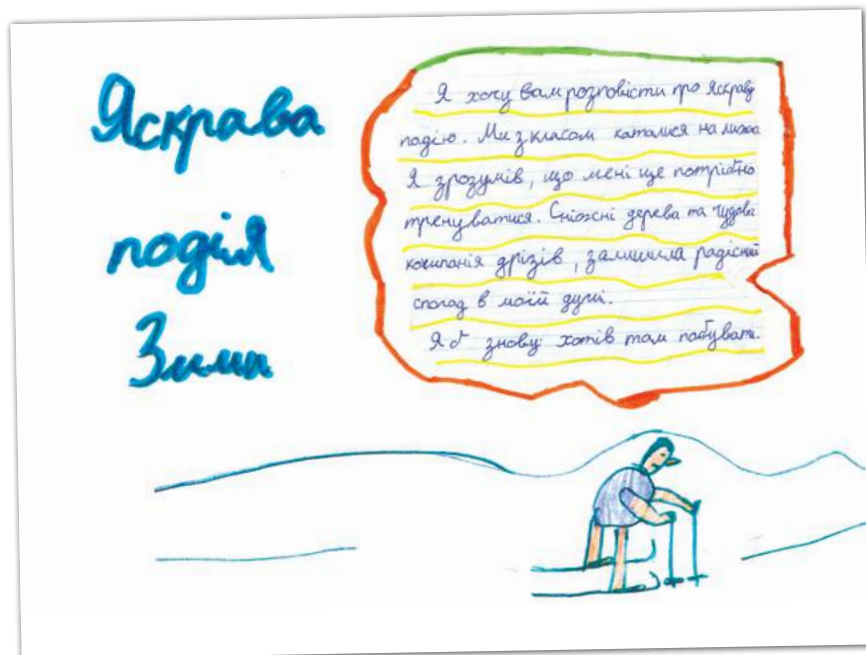
Моя книжка

Згадай своє навчання в другому класі. Напевне, було багато чого цікавого, смішного, важливого — такого, про що тобі хочеться написати у своїй книжці.

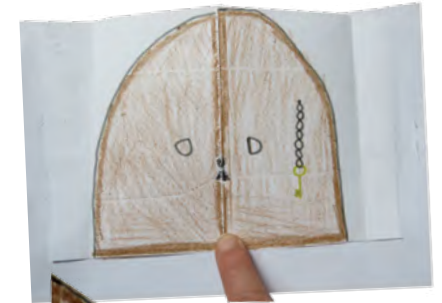
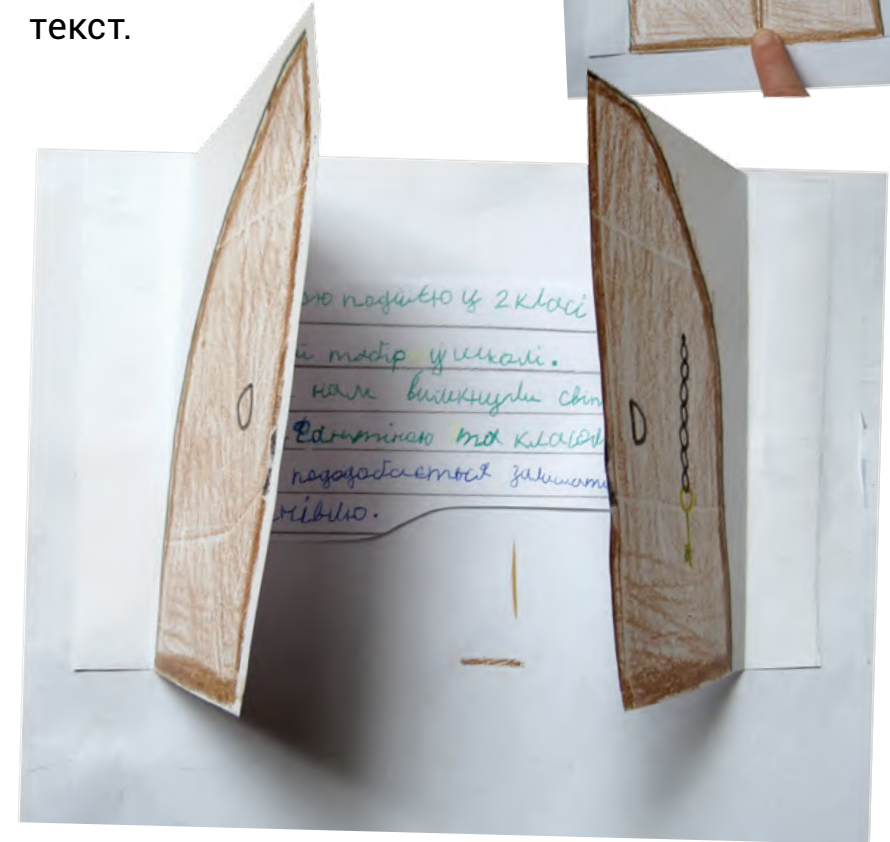
Спогади про другий клас

- Поміркуй, про яку подію ти хочеш написати. Склади план розповіді.
- Напиши текст, уважно перевір написання слів. Відредагуй те, що можна було б поліпшити.
- Подбай про оформлення сторінки. Використай фото чи малюнки, цікаві шрифти, рамочки, тло.

Цікава знахідка

- Зроби на цій сторінці дверцята-схованки. Зверху намалюй щось, а під малюнком заховай текст.

Ідеї для товстої книжки

- Розпитай у своїх однокласників та однокласниць, що їм запам'яталося з ваших шкільних подій у другому класі. Запиши у своїй книжці.

Ми муру сподобалося вирощувати
крес-салат, а потім їсти його.

Події, що змінюють нас

1. Прочитай початок казки Дзвінки Матіяш.

Ельф та світлячок

Ельф любив дивитися на захід сонця, тільки шкода було, що він так коротко триває і буває лише раз на день. Тому ельф вирішив намалювати захід сонця, щоб дивитися на нього досхочу.

Це було не просто, адже щодня сонце заходить по-різному.

Ось у вівторок небо було ніжно-рожеве, навколо пахло свіжими полуницями. Ельф дуже любив свіжі полуниці, але не знав, як намалювати полуничний захід сонця, і щоб у повітрі пахло полуницями.

У середу ельф дивився, як заходить сонце над озером, на воді лежала золота світляна доріжка. Коли нею піти, то можна потрапити в обійми до сонця. Мабуть, сонячні обійми дуже гарячі, не кожен зможе їх витримати, тож ельф не хотів ризикувати. І трохи боявся ходити по воді, бо не вмів плавати. Він знав, що доріжка із сонячного проміння твердіша за воду, тож боятися нічого, але страху не подолати.

У четвер захід сонця був червоний, себто наступний день мав бути вітряний. Сонце, мов червоний м'яч, швидко скочувалося за лінію горизонту, ельфові хотілося його наздогнати, погратися у веселу гру. Адже

м'ячі на те й вигадали, щоб гратися з ними: наздоганяти, ловити. Добре було б потримати в руках сонце...

А сьогодні небо фіалково-червоне. Ельф не знав, як це намалювати на одній картині, й геть розгубився. А коли стемніло, йому стало зовсім сумно, і він заплакав.

2. Чи бувають у тебе ситуації, коли ти впадаєш у розпач, як ельф у цій історії? Розкажи про них.

3. Якими уявляв ельф обійми сонця? Гарячими можна назвати не лише обійми сонця, які можуть обпекти, а й міцні, емоційні обійми друзів чи рідних.

Слово можна вжити в його звичайному, **прямому значенні**.

Гарячий суп. Золота обручка. Сонячний день.

А можна перетворити слово на образ, тобто перенести його значення на інше явище. Це означає, що слово вжите в **переносному значенні**.

Гарячі обійми. Золоте серце. Сонячна усмішка.

4. Утворіть із розкиданих слів пари так, щоб в одній було пряме значення слова, а в іншій — переносне. Запишіть їх у зошит.

плаче	мамині	малюк	сонце
дощик	міцний	канат	
сон	дівчинка	березові	
	сережки	сміється	

5. Прочитай закінчення казки "Ельф та світлячок" Дзвінки Матіяш.

– Ой, як боляче б'ються твої сльози, – пропищав у траві тоненький голосок. То був світлячок.

– Вибач, я не хотів. Просто мені дуже сумно, бо я не можу намалювати захід сонця, – схлипнув ельф.

– А нащо тобі захід сонця?

– Сонце дуже гарне. Я дуже його люблю. І не знаю, як намалювати один захід сонця, якщо мені подобаються всі, а вони такі різні.

Світлячок замислився, а потім розважливо сказав:

– Якщо хочеш намалювати все, то не намалюєш нічого. Може, ти не знаєш головного?

– А як дізнатися головне?

– Подумай, – світлячок закружляв над головою ельфа. – Бувай. Завтра прилечу дивитися на картину, – промовив світлячок.

– Думаєш, я зможу її намалювати? – не повірив ельф.

– Зможеш, – і світлячок зник у верхівках ясенів.

А ельф ще довго сидів на галявині й думав. І коли очі у нього вже зовсім злипалися, придумав.

Наступного вечора ельф подався до озера. Вода була зелена, сонячна доріжка – золота. Ельф підійшов до води, заплющив очі, потім розплющив їх і обережно ступив на доріжку. Вона була, як тверде масло, і гріла ноги. Мабуть, тому що подошвам було тепло, ельф перестав боятися. Він би йшов, не зупиняючись, але зупинився, коли почув тихий голос сонця:

– Ти дуже відважний, ельфе. Мені так приємно, що ти вирішив до мене прийти.

Сонце міцно обняло ельфа. І його обійми не були гарячі, просто теплі й приємні.

– Приходь ще, будемо грати в м'яча. А тепер біжи, малюй картину.

Ельф кивнув і поспішив до берега, трохи грузнучи в променях доріжки. Коли стемніло, він зробив останній мазок і відклав пензель. Він був такий щасливий, що аж заплакав.

– Я знову мокрий від твоїх сліз, – невдоволено буркнув світлячок. – Годі плакати. Краще картину покажи.

Світлячок довго дивився на малюнок, аж врешті зворушено сказав:

– Як ніжно сонце обіймає землю.

6. Як ти гадаєш, що допомогло ельфові зробити те, на що він раніше не наважувався? Про що він думав після зустрічі зі світлячком? Згадай ситуації, коли підтримка інших допомагала тобі.

7. Вибери два варіанти фраз, якими ти можеш підтримати когось, та скористайся ними сьогодні.

– У тебе все вийде.

– Ти це зможеш.

– Ти – талановитий/талановита.

– Я в тебе вірю.

8. Переглянь добірку фото, на яких зображено захід сонця. Опиши одну зі світлин у зошиті: svitdovkola.org/um2/media21

9. Прочитай вірші про явища природи. Поміркуй, які емоції вони можуть викликати у людей.

Дощик

В білу хмарку,
ніби в кошик,
цілий день
збирався дощик.
Потім вітерець у ліс
дощик
в кошику поніс.

Та коли
летів над полем –
зачепився за тополю,
перекинув хмарку-
кошик і на поле
видав дощик...

Анатолій Костецький

Вітер не знає абетки

Невсидючий вітер
Знає кілька літер:
Залетить в трубу –
Тільки й скаже: бу-бу-бу,
Прилетить до комишу –
Тільки й скаже: шу-шу-шу.
А оце чомусь мовчить –
Мабуть, решту літер вчить.

Микола Сулима

Веселка

Веселка літечко
Між деревами гойдає,
Дощик проводжає,
Сонечко зустрічає.
Кольоровими фарбами навколо
Квіти поливає...

Людмила Кибалка

10. Який вірш сподобався тобі найбільше? Чому? Які образи, що вигадали поети, тобі запам'яталися? Знайди у віршах слова, вжиті в переносному значенні.
11. Вибери будь-яке речення з одного з віршів, запам'ятай його та продиктуй своєму партнерові/партнерці по завданню. Перевірте, чи в записі немає помилок.
12. Яке з трьох описаних природних явищ тебе захоплює найбільше? Чому? Які образи виникають у твоїй уяві, коли ти згадуєш про це явище? Запиши їх у зошит. Чи є у твоїх записах слова, вжиті в переносному значенні?
13. Намалюй природне явище, яке ти любиш спостерігати. Чи легко передавати свої враження на папері?
14. Знайдіть у бібліотеці вірші, загадки чи оповідки про явища природи. Прочитайте їх та оберіть ті, які подобаються найбільше. Зверніть увагу на ілюстрації. Чи важливі вони для текстів? Чому?

Роби добро!

1. Послухай та заспівай пісню Марійки Бурмаки на слова вірша Платона Воронька: svitdovkola.org/um2/media22

Хлопчик Помагай

Через поле, через гай
Ходить хлопчик Помагай.
Бачить хлопчик: садять сад, —
Він поміг кінчити ряд.
Вмить приніс відро води
І полив аж два ряди.
Рій із пасіки пішов, —
Помагай роя знайшов,

Обходивши луг і ліс,
Він в село його приніс.
За селом копали став, —
Помагай візок дістав.
Цілий день возив пісок,
Аж вищав його візок.
Ось і ти часу не гай.
Будь, як хлопчик Помагай!

Платон Воронько

2. Чи сподобалася тобі пісня? Які емоції вона викликала? Який характер її мелодії? Який настрій створюють короткі ритмічні рядки вірша?

3. Чому слово “помагай” у вірші написане з великої літери? Згадай імена інших персонажів, що описують їхні вдачу чи звички.

4. Чи хотілося б тобі зустріти Помагая? У якій справі тобі найбільше потрібна допомога? Хто зазвичай її надає? Чи не забуваєш дякувати за це? Чи ти ставеш для когось Помагаєм? Що тоді відчуваєш?
5. Вибери два варіанти, як попросити когось про допомогу, і скористайся ними сьогодні.

- Будь ласка, допоможи мені.
- Чи не міг/могла би ти...?
- Будьте люб'язні...
- Якщо ваша ласка...

Пригадай поради Дружисловика, як чемно дякувати (с. 65).

6. Хай кожен напише на окремих аркушах по одному питальному та спонукальному реченню про допомогу іншим. Скрутіть аркушики в рулончики та покладіть у коробочку. Діставайте їх по черзі. Хто отримав спонукальне речення — має виконати завдання. Хто питальне — має відповісти на нього.
7. Випишіть із тексту пісні синоніми до слів: “швидко”, “завершити”, “не витрачай”, “відшукав”, “доставив”.

8. Порівняйте, як передають одну й ту саму інформацію текстове повідомлення та комікс.

Шановні громадяни, закликаємо вас прибирати сміття після себе.

Скарб

9. Яка форма подання інформації вплинула на тебе більше? Чому? Чого навчає комікс?

10. Чи можливо перетворити на комікси всі повідомлення? Обґрунтуйте свою думку.

11. Поміркуй, чим особливі тексти у коміксах.

12. Придумайте та створіть комікс, який передаватиме те саме повідомлення, що й одне з прислів'їв.

- ☀ Не бажай іншому того, чого собі не бажаєш.
- ☀ Добро завжди вертається.
- ☀ Далеко йде добра слава, а лиха – ще далі.
- ☀ Добро творити – себе веселити.

Літери бавляться!

Розгадай метаграму та запиши слова-відгадки в зошит.

Календарне слово

Слово є календарне в мові,
є три звуки у цьому слові.
Варто перший лиш звук змінити –
вже напій ми зможемо пити.
Зміним другий – покаже клешні
й поповзе у води тутешні.
Зміним третій звук для забави –
буде вже синонім канави.
Не потрапте туди в пітьмі...
Дальші зміни робіть самі.

Дмитро Білоус

Наш театр

Той, хто піклується про те, щоб зменшити кількість сміття на нашій планеті, завжди намагається подарувати речам друге життя. Наприклад, порожні флакони від шампунів, гелів, кремів мають шанс потрапити не у смітник, а на сцену. І виступити в нашому комічному шоу!

Сценки-жарти

Скучила

— Доню, піди на вулицю, пограйся, а як скучиш за мною, приходь додому, я пригощу тебе пирогом.

— Мамо, а я вже скучила за тобою!

Футбол

— Миколо, ходімо грати у футбол!

— Не можу, о третій годині в кінотеатрі починається цікавий мультик.

— Так зараз лише пів на другу!

— Але ж мені ще треба півгодини плакати, щоб мама гроші на квиток дала.

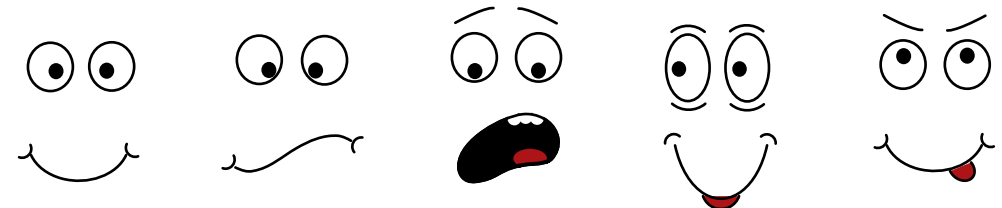

Об'єднайтеся в групи та оберіть жарти для свого шоу. Можна згадати ситуації з власного життя, вигадати або завантажити тексти із сайту: svitdovkola.org/um2/media23

Як зробити ляльки з флаконів

- Принесіть із дому флакони, які можуть стати акторами. Підготуйте й інші матеріали: скотч, папір, ножиці.
- Поміркуйте, який вираз обличчя має бути в кожній ляльці — веселий, переляканий, здивований, спантеличений. Намалюйте і виріжте різні варіанти очей, рота, брів, носа. Розмістіть їх на обличчі майбутньої ляльки, пересувайте та спостерігайте, як змінюється вираз обличчя. Після цього наклейте "обличчя" на флакон.

Влаштуйте репетицію свого виступу.

- Щоб гучно та чітко вимовляти репліки, потренуйтеся за допомогою скоромовок.

Фірма ферму фарбувала, але фарби було мало.
Червона перчина борщ переперчила.

Запросіть глядачів на своє шоу. Це можуть бути учні інших класів або ваші батьки.

Твоє майбутнє у твоїх руках

1. Прочитай початок японської народної казки.

Іссумбосі, або Хлопчик-Мізинчик

Давно колись жили чоловік і жінка, та не було в них дітей. А тому ходили вони щодня у храм молити богів про дитину. І от одного дня знайшовся в них синок завбільшки з мізинчик.

Батько й мати назвали сина Іссумбосі, тобто Хлопчик-Мізинчик, і берегли його, як зіницю ока. Хлоп'я було розумне, та от біда – нітрохи не росло.

Минув час, і от надумав Іссумбосі вибитися в люди і попросив батьків відпустити його. Вони погодилися. Хлопчик зробив собі меч із голки, і вранці всі троє подалися на берег річки.

– До побачення! – гукнув Іссумбосі і поплив униз за водою у чайній чашці, веслюючи хасі*.

Через кілька днів дістався він до столиці, переповненої людьми, каретами і кіньми. Тут його увагу привернув величезний будинок.

– Дозвольте зайти! – гукав Іссумбосі щосили, стоячи на ганку. За якийсь час двері відчинились, і на порозі з'явився ошатно вдягнений вельможа.

– Дозвольте зайти! – голосно повторив Іссумбосі.

– Цікаво, хто це говорить?

Спантеличений вельможа оглянувся навколо.

* Хасі – японська дерев'яна паличка для їжі.

– Я тут! Я тут!

Іссумбосі вибрався на гэта* чоловіка і затупцяв ногами.

– Ого, який дивовижний чоловічок!

Вельможа посадив Іссумбосі на долоню.

– Мене звати Іссумбосі. Я хочу служити у вас.

– Гарзд, я беру тебе на службу.

Вельможі відразу сподобався цей маленький, але жвавий хлопчик.

2. Що здивувало тебе в цій казці? Які емоції викликав Іссумбосі? Чи відомі тобі люди, які, попри свої слабкі сторони, досягали успіху? Які риси характеру їм допомагали?

3. Поміркуйте, як інакше могли б розвиватися події, обравши один з варіантів.

- Якби батьки не відпустили сина до столиці.
- Якби Хлопчик-Мізинчик перестрів на річці хижку форель.
- Якби він не наважився стукати у двері багатого будинку.
- Якби вельможа сказав, що такий малюк ні на що не здатен.

4. Чи знаєте ви інші твори, де персонажами були маленькі істоти? Розкажіть їх одне одному.

* Гэта – японське дерев'яне взуття на високих підставках.

5. Прочитай закінчення японської казки "Іссумбосі, або Хлопчик-Мізинчик".

Іссумбосі був працюватий і кмітливий, а тому всі його любили. Та найбільше припав він до серця дочці багатого вельможі.

Одного разу Іссумбосі супроводжував її до храму. Дівчина боялася, щоб на хлопця не наступили, і посадила його за пояс свого кімоно*. В темній вуличці на них раптом напали два оні – чудовиська в людській подобі з бичачими рогами і тигрячими іклами.

– Стривайте. Я вам покажу! – Іссумбосі вискочив з-за пояса дівчини і замахнувся мечем-голкою.

– Ха-ха-ха! Що це за дрібнота? – зареготав один з нападників і кинув Іссумбосі собі в пащу.

Хлопчик був маленький, тож міг вільно бігати в животі чудовиська і колоти його мечем.

– Ой, болить!.. – заволало оні і виплюнуло хлопчика з пащі. Обидва нападники дременули світ за очі.

Коли Іссумбосі опам'ятався, то знайшов на землі чарівний молоток – скарб чудовиськ. Дочка вельможі махнула цим молотком і промовила:

– Іссумбосі, стань великим!

І тоді сталося диво: Іссумбосі перетворився на високого вродливого юнака. Кажуть, незабаром він оженився на дочці вельможі, викликав до столиці своїх батьків і всі вони зажили разом у добрі та щасті.

* Кімоно – японський національний одяг.

6. Які особливі японські деталі привернули твою увагу в цій казці?
7. Знайди у тексті три іменники, які не змінюють свою форму. Запиши їх у зошит.

Наголошуй правильно: дочка́, а не до́чка.

Попросила молочка
Старша мамина дочка́,
А маленька до́нька
Плеснула в долоньки:
– І мені ковточок,
Почастуй-но до́чок.

Віра Правоторова

8. Знайди в другому абзаці тексту найдовше слово та розділи його на частини для переносу.
9. Обери речення з казки, запам'ятай його та продиктуй партнераві/партнерці по завданню. Перевірте, чи все записано без помилок.
10. Знайди у тексті окличні речення. Хто їх промовляє? Яке ще речення можна було б вимовити оклично, емоційно?
11. Намалюйте піктограми-підказки та спробуйте переказати казку, промовляючи кожен одну фразу по черзі.
12. Знайдіть у класній чи шкільній бібліотеці оповідки про героїв, які здолали чудовиськ, прочитайте їх та поділіться враженнями одне з одним.

13. Прочитай вірш про те, що невдовзі чекає на тебе.

Канікули

“Канікули! Канікули!” –
співає все навколо.
Канікули, канікули,
канікули у школі!

А що таке – канікули?
Це літні дні барвисті,
це час, коли нам ніколи
хоча б на мить присісти,
бо треба мчати босими
наввипередки з вітром,
з густих лісів приносити
горіхів повні відра.

Це час у річці хлюпатись,
підсмажувати спини
і зранку в лузі слухати
тонку струну бджолину...

Це час, коли за друзями
ми скучим, як ніколи,
і нам страшенно схочеться
скоріше знов до школи!

Анатолій Костецький

14. Які емоції викликав у тебе вірш? Поміркуй, навіщо слово “канікули” повторюється на початку аж п'ять разів. Які ще слова роблять вірш радісним?

15. Знайди у вірші яскравий художній образ. Намалюй до нього ілюстрацію.

16. Знайдіть у вірші та випишіть у зошит синоніми до слів: “бігати”, “дуже”, “купатися”, та антоніми до слів: “порожні”, “увечері”, “товста”, “повільніше”.

17. Яке дієслово у вірші вжито в переносному значенні? Склади речення, використавши це слово в прямому значенні. Запиши речення в зошит.

18. Випиши з тексту в зошит одне речення зі службовим словом.

19. Яке з прислів'їв має ту саму головну думку, що й вірш? Чи погоджуєшся ти з іншими прислів'ями?

- ☀ Бджоли раді цвіту, люди – літу.
- ☀ Улітку один тиждень рік годує.
- ☀ Готуй сани влітку, а воза – взимку.

20. Складіть мапу думок про літні канікули. Презентуйте її іншим групам.

Літери бавляться!

Розгадай ребуси
та запиши слова у зошит.

Склади власні ребуси.
Чи зможуть однокласники
розгадати їх?

Моя книжка

Сьогодні ти зробиш останню сторінку у своїй книжці за другий клас. Напиши тут про те, чого чекаєш від літа.

Мої плани на літо

Скористайся запитаннями-підказками.

Якими літніми смаколиками я мрію поласувати?

Які справи я робитиму, як і кожного літа, а які будуть зовсім нові?

З ким і як проводитиму час на канікулах?

Яку погоду я хочу, а яку не хочу цього літа?

Де я точно побуваю? Де я, можливо, побуваю цього літа?

Чого я хочу навчитися цього літа?

Оформи цю сторінку як колаж. Для цього виріж зображення з непотрібних журналів та рекламних буклетів і наклеї їх на сторінку книжки.

За цей рік ти зробив/зробила велику роботу — створив/створила власну книжку!

Проглянь та прочитай її від самого початку. Що ти відчуваєш, коли гортаєш її сторінки? Що здається вдалим? А що ти зробив би/зробила б тепер інакше? Який розділ твій улюблений?

Розгляньте книжки одне одного. Прочитайте тексти, які зацікавлять. Поміркуйте, що можна сказати авторіві.

Ідея для наступної книжки

На канікулах ти можеш записувати цікаві події або вигадувати казкові пригоди про кого завгодно та записувати їх у власну книжку. У третьому класі презентуєш її вчительці та однокласникам.

Згадай перед канікулами

1. Розглянь схему та прочитай речення з відповідною інтонацією.

Схема 1. Типи речень за емоційним забарвленням

Речення	Питальні	Розповідні	Спонукальні
Неокличні	Куди ти летиш?	Я лечу в космос.	Повертайся швидше.
Окличні	Куди ти летиш?!	Я лечу в космос!	Повертайся швидше!

2. Що переплутано у репліках дітей? Запиши їх у зошит правильно.

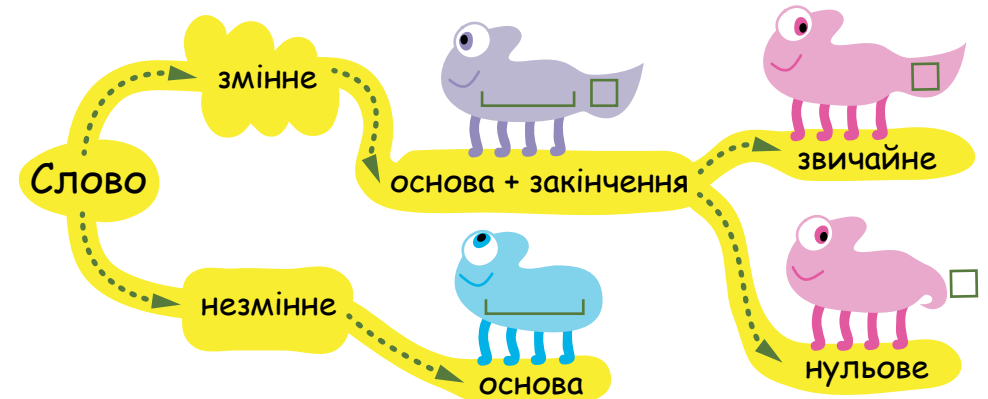
3. Розіграйте в парах одну з ситуацій, користуючись порадами Дружисловика.

- Твій однокласник/твоя однокласниця хоче сісти на лаві поруч із тобою, а ти бажаєш побути на самоті.
- Ти хочеш підтримати друга/подругу, що хвилюється перед виступом на шкільному концерті.
- Тобі потрібна допомога, щоб виконати домашнє завдання.

4. Розкажи про те, як змінюються слова, спираючись на схему.

Схема 2. Змінювання слів

5. Утвори з розкиданих слів пари так, щоб в одній було пряме значення слова, а в іншій — переносне.

листя стежинка каштанове крапля
волосся меду сумнівів друг кличе

6. Зміни три слова з попередньої вправи та виділи в них закінчення. Чи є серед них нульові?

7. Що варто тримати в секреті — логін чи пароль електронної пошти? Чому?

8. Напиши листа Малому Вовчикові, Вінчі, Едісонові та Фійці чи Іссумбосі.

9. Пригадайте літературні твори, які ви читали протягом року, і пограйте разом у гру "Сторінками підручника" з "Ігротеки" (с. 122).

СТАРТ

ФІНІШ

Гра "Казки-небилиці"

Лічилка

Ене-бене-небилиця:
 Киця випила криницю,
 Надоїла молока,
 Станцювала гопака,
 Сіла на велосипед,
 Продавала бджолам мед.
 Дім не встигла підмести.
 Грати першим будеш ти.

Підготуйте:

- кубик з цифрами чи з крапками
- фішки або ґудзики
- папір і ручку для нотаток.

Правила гри

Грати можуть 2–6 учасників.

Поставте фішки на позначку "Старт" і лічилкою визначте, хто ходитиме першим.

Потім по черзі кидайте кубик і пересувайте фішки на відповідну кількість ходів. Коли фішка зупиняється на якомусь полі, учасник занотує те, що там зображено. Так усі гравці збирають підказки для своїх майбутніх небилиць, доки не дістануться фінішу.

Використовуючи всі зібрані підказки, гравець має скласти свою казку-небилицю і розказати її іншим.

Запросіть послухати небилиці охочих гравців з інших команд.

Гра "Сторінками підручника"

Підготуйте:

- фішки • гральний кубик • банк з "монетами" (це можуть бути камінці, гудзики тощо)
- 2 частини підручника "Українська мова та читання".

Правила гри

До початку гри домовтеся, скільки хвилин вона триватиме, та стежте за часом.

Розташуйте фішки на позначці "Старт". Оберіть лічильною, хто ходитиме першим.

У свій хід кинь кубик, пересунь фішку на відповідну кількість ділянок у будь-якому напрямку. Розглянь персонажа, на якому опинилася фішка, та виконай завдання, яке відповідає кількості крапок, що випали на кубіку.

1. Назви або придумай ім'я персонажа.
2. Розкажи, що персонаж робив у творі, який ти прочитав/прочитала цього року.
3. Назви риси характеру персонажа.
4. Розкажи, чого цей персонаж навчив тебе.
5. Знайди та покажи цього персонажа у підручнику.
6. Постав запитання про цього персонажа комусь із гравців.

За кожен правильну відповідь гравець може взяти з банку монету, за неправильну — повертає монету до банку. Якщо гравець не знає, як виконати завдання, він може скористатися допомогою тих, хто її пропонує, або звернутися за підказками до підручника.

Тлумачок

Аламоза́вр (с.90) – гігантський травоїдний динозавр з довгими шиєю та хвостом.

Баский (с.26) – жвавий, швидкий.

Бра́ма (с.94) – великі ворота.

Візуа́льний (с.86) – такий, що можна спостерігати очима.

Екіпірува́ння (с.86) – спорядження; предмети і пристрої, необхідні для чого-небудь.

Експлуата́ція (с.52) – використання.

Ідентифіка́ція (с.86) – розпізнавання.

Інсти́нкт (с.79) – вроджена, несвідомо реакція.

Кепкува́ти (с.50) – сміятися, глузувати з когось.

Кок (с.9) – кухар на кораблі.

Ко́рок (с.9) – затичка для пляшки або іншого посуду.

Ослі́нчик (с.24) – невеличка переносна лавка.

аламозавр

ослінчик

брама

тиранозавр

екіпірування

корок

фрізбі

Патичо́к (с.48) – відділена від дерева й очищена від пагонів частина тонкого стовбура або товстої гілки; те саме, що палиця.

Репорте́р (с.52) – співробітник ЗМІ, наприклад, газети, радіо, телебачення, інтернет-видання, який розповідає про новини.

Ресу́рс (с.10) – запас або засіб, який можна використати за необхідності.

Риме́йк (с.84) – нова версія відомого твору.

Тираноза́вр (с.90) – найбільший двоногий динозавр-хижак, з великою головою і маленькими передніми лапками.

Траєкто́рія (с.60) – лінія руху об'єкта.

Фрізбі (с.82) – пластиковий диск для рухливої гри.

Хи́жа (с.18) – 1. Комора; приміщення, де зберігають продукти, хатні речі тощо. 2. Халабуда, вбога хатинка.

Цивіліза́ція (с.10) – спільнота людей, які проживали в певний час на певній території та мали спільні культурні особливості.

ТЕМА 5. ЦІННОСТІ

Тиждень 17. Що насправді цінне?	4
Литовська народна казка “Три колоски”	
Тиждень 18. Цінуймо те, що маємо	10
Службові слова. Стаття “Планета – наша цінність”.	
Уривок з твору О. Кукуєвицької “Казка про пінгвіна, який хотів літати”	
Наш театр	14
Інсценування твору О. Кукуєвицької “Казка про пінгвіна...”	
Тиждень 19. Зимуюмо – не нудьгуємо	16
Звертання. Вірші О. Луцкевської, О. Мамчич. Казка К. Сад “Ідея на мільйоніооооон”	
Моя книжка	22
Створення сторінки “Зимові спогади”. Редагування тексту	

ТЕМА 6. ХОЧУ – МОЖУ – ТРЕБА

Тиждень 20. Мої бажання та обов’язки.	24
Оповідання А. Григорука “Чарівна паличка”. Щоденникові записи	
Тиждень 21. Як впливає реклама	30
Реклама. Соціальна реклама	
Наш театр	34
Мультфільм у коробці	
Тиждень 22. Бажання та дії	36
Закінчення та основа слова. Казка Д. Біссета “Що хочу – те й роблю!”	
Тиждень 23. У світі художніх образів	42
Верлібри К. Єгорушкіної, В. Голобородька, М.Григоріва	
Моя книжка	46
Створення сторінки з віршами. Складання вірша	

ТЕМА 7. ІДЕЇ – ВІНАХОДИ – ВІДКРИТТЯ

Тиждень 24. Новий погляд на звичні речі.	48
Корінь слова. Споріднені слова.	
Казка Е. Мозера “Летючий капелюх”. Вірш А. Костецького “Гра”	
Тиждень 25. Кмітливість рятує!	54
Речення: розповідні, питальні, спонукальні. Казка Дж. Дональдсон “Груффало”	
Наш театр	58
Гра-драматизація за казкою Дж. Дональдсон “Груффало”	
Тиждень 26. Винаходи і винахідники.	60
Абзац. Уривок з історії Б. Жолдака. Стаття “Ті, що приховують вогонь”.	
Уривок з книжки Л. і С. Гокінгів “Джордж і великий вибух”	

Тиждень 27. Весна прийшла!	66
Оформлення діалогу на письмі. Вірш М. Вінграновського “На рябому коні прилетіла весна”. Твір Н. Забіли “Ластівки”	
Моя книжка	70
Складання казки / фантастичної оповідки	
Згадай перед канікулами	72

ТЕМА 8. РУХ І ЧАС

Тиждень 28. Слова, що долають відстань	74
Окличні та неокличні речення. Лист із повісті І. Вайброу “Капосна книжка Малого Вовчика”. Твір М. Яснова “Голубина пошта”	
Тиждень 29. З Великоднем!	80
Оповідка Г. Ткачук “Великодній пікнік”	
Наш театр	84
Римейк казки “Колобок”. Пластиліновий театр	
Тиждень 30. Подорож у часі	86
Уривки з повісті С. Пантюка “Вінчі та Едісон”	
Тиждень 31. Стежки-доріжки	92
Нульове закінчення слова. Вірші Л. Мовчун, М. Сингаївського, І. Калинця. Притча “Які люди живуть у місті?”	
Моя книжка	96
Створення сторінки “Спогади про другий клас”	

ТЕМА 9. ВСЕ ПОВ’ЯЗАНЕ З УСІМ

Тиждень 32. Події, що змінюють нас.	98
Пряме та переносне значення слова. Казка Д. Матіаши “Ельф та світлячок”.	
Вірші А. Костецького, М. Сулими, Л. Кибалки	
Тиждень 33. Роби добро!	104
Пісня “Хлопчик Помагай”, муз. М. Бурмаки, сл. П. Воронька.	
Наш театр	108
Сценки-жарту. Ляльковий театр з побутових матеріалів	
Тиждень 34. Твоє майбутнє у твоїх руках.	110
Японська нар. казка “Іссумбосі”. Вірш А. Костецького “Канікули”	
Моя книжка	116
Створення сторінки “Мої плани на літо”	
Згадай перед канікулами	118

ДОДАТКИ

Ігротека	120
Тлумачок	124

оголошення
комікс

інфографіка

лічилка

ПІСНЯ

небилиця
реклама

письменник

художній образ

письменниця

верлібр
приказка

цикл віршів

ребус

соціальна реклама

рима

оповідання

скоромовка

повість

листівка

персонаж

повідомлення
прислів'я
метаграма

вірш

поетеса

легенда

ЛІС
стаття

казка
притча

Читай, досліджуй,
пізнавай!

Досліджуй
українську мову!

знак оклику
алфавіт

спонукальне речення
власна назва

знак питання
апостроф

службові слова

розповідне речення

омоніми
омографи

голосні звуки
закінчення слова

мова

знак м'якшення

наголос
неокличне речення

питальне речення

основа слова
антоніми
паліндроми

синоніми
літери

абетка

приголосні звуки

звук

речення

окличне речення

текст

кома
дієслово
склад

прикметник
крапка
звертання

Навчальне видання

ОСТАПЕНКО Ганна Сергіївна

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

Підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Головний редактор Олексій Андрусич

Відповідальна за випуск Юлія Журлакова

Редактор Юлія Журлакова

Літературні редактори Надія Сідаш, Богдана Воронкова

Коректори Ніна Любаченко, Ольга Мельник

Дизайн Катерини Будзинської

Малюнки А. Бусько, К. Будзинської, А. Верещак, Л. Горошко, О. Дученчук, О. Корсун,
Л. Мартинюк, Т. Очерedyкo, Д. Проценка, Н. Серветник, К. Тимофєєнко, О. Шатохіна.

Приклади дитячих робіт надані О. Коваленко, Н. Кужель, В. Пітик, А. Шульгою, Н. Янчевською.

Формат 70 x 100 1/16.

Ум. друк. арк. 10,37 + 0,32 форзац.

Обл.-вид. арк. 5,75 + 0,51 форзац + 0,15 обкл.

Наклад 27 459 пр.

Зам. № 0387.

ТОВ "ВИДАВНИЦТВО "СВІТИЧ"

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 1203 від 21.01.2003 р.

Адреса: вул. Ю. Коцюбинського, 7, м. Київ, 04053.

SVITDOVKOLA.ORG

Віддруковано у друкарні ТОВ "КОНВІ ПРІНТ",
03680, м. Київ, вул. Ежена Потье, 12.
Свідоцтво ДК № 6115 від 29.03.2018 р.

Безоплатні матеріали до підручника

Заходьте на сайт
підручника:

SvitDovkola.org

Завантажуйте все необхідне для учня та вчителя.

☀ Електронні додатки:
аудіозаписи, відеоролики,
мультимедійні презентації

☀ Календарно-тематичний план
на весь навчальний рік

☀ Методичні рекомендації,
які допоможуть досягнути
очікуваних результатів навчання

☀ Розробки фрагментів уроків

☀ Роздатковий матеріал для друку

QR-коди на сторінках підручника —
це швидкий та зручний доступ
до навчальних медіаматеріалів.

ISBN 978-966-8506-29-1

9 789668 506291

**Зробіть кожен урок
сучасним, насиченим, ефективним!**

НАВЧАЛЬНЕ
СРІДСТВО
КРИМІЧ